

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «Розвиток європейського цифрового ринку в умовах глобальних
викликів»**

здобувача Сидорчук Юлії Олексіївни

Науковий керівник: к.е.н., професор Черницька Т.В.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

(підпис) Цимбал Л.І.
(ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 2023 р.

(підпис) Столярчук Я.М.
(ініціали, прізвище)
« _____ » _____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Сидорчук Юлії Олексіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)
очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «Розвиток європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «20» вересня 2023р. № 1659-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах: офіційних даних Єврокомісії, статистичних даних Eurostat, а також звітів міжнародних організацій.

План кваліфікаційної магістерська роботи

Розділ 1	Генезис розвитку європейського цифрового ринку (назва розділу)
Розділ 2	Економічний аспект функціонування Єдиного європейського цифрового ринку (назва розділу)
Розділ 3	Перспективи розвитку Єдиного європейського цифрового ринку (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	детермінанти розвитку складових процесу європейської інтеграції
Предмет дослідження:	закономірності та особливості розвитку Єдиного європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	на основі комплексного оцінки факторів, динаміки індикаторів, структури, закономірностей та особливостей розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, обґрунтувати рекомендації щодо підвищення рівня використання потенціалу Єдиного європейського цифрового ринку в контексті євроінтеграційних прагнень України
Конкретні завдання, які здобувач має виконати для досягнення поставленої мети:	
У розділі 1	
- розглянути передумови та етапи розвитку Єдиного європейського цифрового ринку - дослідити договірно-правову базу формування та розвитку Єдиного європейського цифрового ринку - визначити концепцію, структуру та моделі розвитку Єдиного європейського цифрового ринку	
У розділі 2	
- провести якісно-кількісний аналіз стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку - оцінити вплив Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС - здійснити країновий/регіональний аналіз стану розвитку цифрової конкурентоспроможності країн ЄС під впливом формування Єдиного цифрового ринку	
У розділі 3	
- проаналізувати стратегії та програми розвитку Єдиного цифрового європейського ринку - дослідити глобальні виклики та оцінити потенціал розвитку Єдиного цифрового ринку Європи - оцінити рівень діджиталізації економіки України та охарактеризувати потенційні переваги від приєднання до цифрового ринку Європи - визначити основні кроки для успішної інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок	

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)
« 25 » червня 2023 р.

проф. Черницька Т.В.

Завдання одержав здобувач

(підпис)
« 25 » червня 2023 р.

Сидорчук Ю.О.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська дипломна робота містить 77 сторінок, 7 таблиць, 19 рисунків та список використаних джерел з 91 найменування.

«Розвиток європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів»

Об'єктом роботи є детермінанти розвитку складових процесу європейської інтеграції.

Предметом дослідження є закономірності та особливості розвитку Єдиного європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – на основі комплексного оцінки факторів, динаміки індикаторів, структури, закономірностей та особливостей розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, обґрунтувати рекомендації щодо підвищення рівня використання потенціалу Єдиного європейського цифрового ринку в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Для досягнення мети, потрібно вирішити наступні *завдання*:

- розглянути передумови та етапи розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- дослідити договірно-правову базу формування та розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- визначити концепцію, структуру та моделі розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- провести якісно-кількісний аналіз стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- оцінити вплив Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС;
- здійснити країновий/регіональний аналіз стану розвитку цифрової конкурентоспроможності країн ЄС під впливом формування Єдиного цифрового ринку;
- проаналізувати стратегії та програми розвитку Єдиного цифрового європейського ринку;

- дослідити глобальні виклики та оцінити потенціал розвитку Єдиного цифрового ринку Європи;
- оцінити рівень діджиталізації економіки України та охарактеризувати потенційні переваги від приєднання до цифрового ринку Європи;
- визначити основні кроки для успішної інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у використанні рекомендацій, сформульованих в межах даного дослідження, для пришвидшення процесу інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок; дослідженні та виокремленні основних тенденцій розвитку Єдиного цифрового ринку Європи.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: діджиталізація, діджитал-технології, цифрова трансформація, цифровий ринок, ЄС, євроінтеграція України, Єдиний європейський ринок.

Відгук
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Сидорчук Ю.О.

на тему: **«Розвиток європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів»**

1. Актуальність теми: Єдиний європейський цифровий ринок є однією зі стратегічних ініціатив Європейського Союзу, яка має ключовий вплив на розвиток цифрової економіки та підвищення конкурентоспроможності європейських країн на світовій арені. З іншого боку, Україна, вже упродовж багатьох років, активно підтримує розвиток власного цифрового ринку, саме тому дослідження перспектив і можливостей її інтеграції в Єдиний цифровий ринок Європи є важливою складовою для повоєнної відбудови країни та її подальшої цифрової трансформації.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: Робота є комплексним, самостійним та логічно-структурованим дослідженням, висновки в якому було обґрунтовано на основі використання загальних наукових, статистичних та економіко-математичних методів. Здобувачкою розкрито передумови формування Єдиного цифрового ринку Європи; проаналізовано стратегії та програми розвитку Єдиного цифрового європейського ринку; досліджено сучасні глобальні виклики цифровізації; розкрито особливості реалізації політики діджиталізації в Україні.

3. Наявність самостійних розробок автора: Здобувачкою здійснено оцінку потенціалу розвитку Єдиного цифрового ринку Європи; визначено рівень діджиталізації економіки України та охарактеризовано потенційні переваги від приєднання до цифрового ринку Європи; також сформовано основні кроки для успішної інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Результати даного дослідження можуть бути використані для пришвидшення процесу інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок.

5. Наявність недоліків: Доцільно було б доповнити дане дослідження кластерним аналізом факторів розбудови цифрової економіки ЄС.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Робота є цілком самостійною, завершеною, логічно структурованою та може бути рекомендована до захисту перед ЕК із загальною оцінкою – **48 балів**.

Науковий керівник: к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки

(підпис)

Черницька Т.В.
(прізвище, ініціали)

«01» грудня 2023 р.

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти

Сидорчук Юлії Олександрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема Розвиток європейського цифрового ринку в умовах
глобальних викликів

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення

Єдиний європейський цифровий ринок - це одна зі стратегічних ініціатив ЄС, яка має комплексний вплив не тільки на розвиток цифрової економіки європейських країн, а й є важливою складовою для повноцінної будови якості проведеного дослідження України та її подальшої цифрової трансформації.

Кваліфікаційна магістерська робота Сидорчук Юлії Олександрівни є комплексним, самостійним і логічно-структурованим дослідженням, висновки якого було обґрунтовано на основі використання здобувачкою загальної наукових методів дослідження.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи

Особливої уваги заслуговує проведення детального якісно-кількісного аналізу стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку та також розробка рекомендацій для успішної інтеграції України в європейський цифровий простір.

Зауваження Робота студентки є комплексною і завершеною, але в рамках даного дослідження було б доцільно звернути увагу на можливість розробки більш детальної та поетапної дорожньої карти інтеграції України до Єдиного європейського цифрового ринку.

Практична значимість висновків і рекомендацій

Результати дослідження, наведені автором у кваліфікаційній магістерській роботі, можуть бути використані для визначення потенційних переваг для компанії від цифрової трансформації України та її інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС.

Місце роботи та посада рецензента

Науковий ступінь, учене звання (за наявності)

Підпис засвідчує:

(посада, підпис)

Директор Петрук О.П.

(підпис, ПІБ)

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ГЕНЕЗИС РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ.....	6
1.1. Передумови розвитку та історія створення Єдиного європейського цифрового ринку	6
1.2. Договірні-правова база Єдиного європейського цифрового ринку.....	13
1.3. Концепція, структура та моделі розвитку Єдиного європейського цифрового ринку	18
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ	27
2.1. Якісно-кількісний аналіз розвитку Єдиного європейського цифрового ринку.....	27
2.2. Оцінка впливу Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС	34
2.3. Країновий/регіональний аналіз стану розвитку цифрової конкурентоспроможності країн ЄС під впливом формування Єдиного цифрового ринку	43
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ	53
3.1. Стратегії та програми розвитку Єдиного європейського цифрового ринку	53
3.2. Глобальні виклики та потенціал розвитку Єдиного європейського цифрового ринку	58
3.3. Інтеграція України до Єдиного європейського цифрового ринку.....	64
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що Єдиний європейський цифровий ринок є однією зі стратегічних ініціатив Європейського Союзу, яка має ключовий вплив на розвиток цифрової економіки та підвищення конкурентоспроможності європейських країн на світовій арені. З іншого боку, Україна, вже упродовж багатьох років, активно підтримує розвиток власного цифрового ринку, саме тому дослідження перспектив і можливостей її інтеграції в Єдиний цифровий ринок Європи є важливою складовою для повоєнної відбудови країни та її подальшої цифрової трансформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретичні аспекти, сутність та особливості поняття «діджиталізація» та «цифровий ринок» досліджували в своїх роботах такі науковці: Brodny J., Tutak M., Carlsson V., Rönnblom M., Ignat V та інші. Аналіз розвитку Єдиного європейського цифрового ринку проводили Wiktor J., Ďaďo J., Šimberová I., Miguélez F., Planas J., Benítez P та інші. Питанню діджиталізації економіки України та її подальшої інтеграції до цифрового ринку Європи присвячені роботи Таптунової І., Казацька М., Iavorskyi P., Taran S., Shepotylo O., та Hamaniuk O. Однак, зважаючи на швидкоплинність розвитку цифрової сфери, сучасний стан розвитку Єдиного цифрового ринку Європи, його тенденції, а також питання подальшої інтеграції України, особливо у воєнний час, залишаються малодослідженими і потребують подальшого опрацювання.

Мета дослідження – на основі комплексного оцінки факторів, динаміки індикаторів, структури, закономірностей та особливостей розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, обґрунтувати рекомендації щодо підвищення рівня використання потенціалу Єдиного європейського цифрового ринку в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Для досягнення мети, потрібно вирішити наступні *завдання*:

- розглянути передумови та етапи розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;

- дослідити договірно-правову базу формування та розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- визначити концепцію, структуру та моделі розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- провести якісно-кількісний аналіз стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку;
- оцінити вплив Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС;
- здійснити країновий/регіональний аналіз стану розвитку цифрової конкурентоспроможності країн ЄС під впливом формування Єдиного цифрового ринку;
- проаналізувати стратегії та програми розвитку Єдиного цифрового європейського ринку;
- дослідити глобальні виклики та оцінити потенціал розвитку Єдиного цифрового ринку Європи;
- оцінити рівень діджиталізації економіки України та охарактеризувати потенційні переваги від приєднання до цифрового ринку Європи;
- визначити основні кроки для успішної інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок.

Об'єктом дослідження є детермінанти розвитку складових процесу європейської інтеграції.

Предметом дослідження є закономірності та особливості розвитку Єдиного європейського цифрового ринку в умовах глобальних викликів.

Для вирішення поставлених у роботі завдань було використано систему *методів дослідження*, а саме: методи логічного узагальнення та систематизації – для виокремлення основних теоретичних аспектів, опису концепції та структури ринку, аналізу історії його формування (пп. 1.1, 1.2, 1.3); аналітичні методи: порівняння, графічний – для аналізу розвитку Єдиного європейського цифрового ринку та його впливу на конкурентоспроможність країн-членів (пп. 2.1, 2.3);

розрахункові, статистичні – для оцінки впливу європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС (пп. 2.2); методи спостереження та індукції – для дослідження загроз та перспектив розвитку ринку, а також аналізу подальших програм та стратегій (пп. 3.1, 3.2, 3.3); прогнозування – для визначення можливих показників розміру ринку в майбутньому (пп. 3.2).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у використанні рекомендацій, сформульованих в межах даного дослідження, для пришвидшення процесу інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок; дослідженні та виокремленні основних тенденцій розвитку Єдиного цифрового ринку Європи.

Інформаційна база дослідження здебільшого включає в себе правові документи Європейської Комісії, звіти міжнародних організацій, такі як World Trade Organization, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародного інституту розвитку менеджменту та звіти Європейського Союзу, статистичні бази Eurostat, WTO. При написанні роботи були використані тематичні звіти від таких провідних компаній як McKinsey, Cisco, а також Міністерства цифрової трансформації України, аналітичні та тематичні роботи зарубіжних та вітчизняних науковців.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 77 сторінок. Список використаних джерел містить 91 найменування.

РОЗДІЛ 1. ГЕНЕЗИС РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ

1.1. Передумови розвитку та історія створення Єдиного європейського цифрового ринку

Наш світ безперервно зазнає змін і, останнім часом, все більше уваги приділяється ролі сучасних комп'ютерних технологій та інновацій у розвитку суспільства. Ми спостерігаємо, як глобальна економіка швидко набуває цифрового характеру, а інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стають основою для всіх інноваційних економічних систем. Ці трансформаційні зміни отримали назву «діджиталізація» або ж «цифровізація». Відповідно до визначення, процес діджиталізації/цифровізації передбачає використання цифрових технологій, оцифрованої інформації та даних для створення або отримання прибутку, покращення та оптимізації процесів, а також сприяння розвитку цифрового бізнесу [2].

В сучасному світі, Інтернет та цифрові технології стають більш інтегрованими в усі сектори економіки та суспільства в цілому. Це відбуваються настільки швидко і в такому масштабі, що відкриває значні можливості для стимулювання розвитку інновацій та створення нових робочих місць. Ніколи раніше інновації не були настільки легкодоступними завдяки швидкому обігу інформації та розвитку технологій. Діджиталізація інформаційних потоків позитивно впливає на всі галузі, від охорони здоров'я, харчової та продовольчої безпеки, до ефективного використання ресурсів, енергетики, інтелектуальних транспортних систем і розумних міст [1].

Ключовим фактором розвитку цифрової економіки є масштаб. Цифрові технології, що не знають кордонів, дозволяють підприємствам, у тому числі малим, дешево обслуговувати велику кількість клієнтів. Тому позитивний вплив цифрової трансформації на економіку співвідноситься з кількістю потенційних споживачів. Чим ширший ринок, на якому діють компанії, тим потужніший імпульс зростання.

Іншими словами, чим більший ринок, тим більше можуть здобути вигоду споживачі, завдяки більшому вибору та кращим цінам.

Зрештою, результатом цифрової трансформації економіки стало створення глобального цифрового ринку, що оцінюється приблизно в 725 млрд. дол. США станом на 2022 рік [8]. Географічно, цей ринок сегментований на 5 основних регіонів: Північна Америка, Європа, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Латинська Америка, Близький Схід і Африка. На Європу припадає близько 30% від загального об'єму, що здебільшого генерується функціонуванням Єдиного європейського цифрового ринку, який є його невід'ємною частиною.

Починаючи з 2000-х років, під час хвилі інтернет-революції, ЄС почав докладати значних зусиль для становлення Єдиного європейського цифрового ринку. Його ранній розвиток продемонстрував, дещо парадоксально, що ринок, де національні кордони повинні були б не мати значення, зазнавав ще більших перешкод, ніж традиційний єдиний ринок. Зі зростанням усвідомлення в ЄС про ці обмеження, виникло багато ініціатив щодо створення Стратегії Digital Single Market (DSM) задля підвищення ефективності цифрової економіки ЄС в умовах активного росту цього сегменту [3].

Єдиний цифровий ринок не виник з нуля. Він є невід'ємною частиною європейського внутрішнього ринку [26]. При вивченні історії важливо відзначити, що починаючи з моменту заснування Європейського економічного співтовариства в 1957 році, зокрема від 1987 року і ще більш інтенсивно з 1992 року, Європейський Союз активно працював над створенням єдиного ринку. Цей термін вказує на процес утворення в межах ЄС єдиної території, яка не має внутрішніх кордонів або інших регулятивних бар'єрів для вільного руху товарів, капіталу, людей та послуг. Створення єдиного ринку є одним з ключових досягнень європейської інтеграції, що спричинило значне зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) Європи [3]. За оцінками Європейської комісії, починаючи з 1992 року Єдиний європейський ринок додав 2,2% до ВВП ЄС, збільшивши рівень зайнятості на 2,8 мільйона та рівень внутрішньої торгівлі на 9% [20].

У створенні DSM провідну роль відіграв Європейський Парламент, адже він був активним промоутером і розробником порядку денного Єдиного цифрового ринку. Директива Європейського Парламенту та Ради 2000 року про електронну комерцію стала важливою віхою у розвитку даного ринку в ЄС. Ці нормативні акти доповнюються Стратегією "Європа 2020", яка містить три важливі і взаємодоповнюючі пріоритети: "Розумне зростання" - розвиток економіки знань та інновацій; "Сталий розвиток" - підтримка більш ресурсоефективної та конкурентоспроможної економіки; та "Інклюзивний розвиток". Стратегія також визначила сім основних ініціатив. Однією з них є "Європейський цифровий порядок денний", який мав на меті забезпечити всім громадянам ЄС доступ до високошвидкісного Інтернету до кінця 2013 року [9].

Початок 2000-х років був також періодом розвитку правових інструментів ЄС щодо захисту персональних даних - GDPR замінив Директиву про захист даних 1995 року. Захист даних є одним із ключових складових Хартії основних прав ЄС, яка була проголошена у 2000 році та стала юридично обов'язковою з набуттям чинності Лісабонського договору у 2009 році. Відповідно до Хартії, стаття 16 Договору про Функціонування Європейського Союзу забезпечила міцну договірну основу для подальшого регулювання захисту даних в ЄС [11].

Наступним етапом розвитку стало повідомлення Комісії та резолюція Європейського Парламенту від 20 травня 2010 року про створення єдиного ринку для споживачів і громадян. Це стало основою для документу під назвою "На шляху до Закону про єдиний ринок", в якому Комісія визначила низку заходів, спрямованих на стимулювання економіки ЄС [28]. У жовтні 2012 року Комісія визначила чотири ключові фактори зростання, створення робочих місць та зміцнення довіри суспільства і представила другу ініціативу під назвою "Закон про єдиний ринок II", що містить 12 ключових заходів, зосереджених на чотирьох основних елементах: інтегровані мережі, транскордонна мобільність громадян та бізнесу, цифрова економіка та згуртованість, а також заходи, спрямовані на посилення захисту інтересів споживачів [29].

Згодом рішення від 20 квітня 2012 року про "Конкурентний цифровий єдиний ринок з акцентом на електронний уряд" вказало на необхідність створення чіткої та узгодженої правової бази для електронної автентифікації, ідентифікації та взаємного визнання підписів, необхідної для надання транскордонних адміністративних послуг по всьому ЄС. 11 грудня 2012 року Європейський парламент ухвалив два проекти резолюцій щодо внутрішнього ринку: "Завершення створення єдиного цифрового ринку" та "Стратегія цифрової свободи у зовнішній політиці ЄС". Ці резолюції зосереджені на розкритті повного потенціалу DSM, усуненні прогалин у цифрових навичках, підвищенні безпеки, зміцненні довіри споживачів, створенні привабливої та легальної пропозиції цифрового контенту, а також міжнародного виміру послуг мобільності [9].

Усі попередні етапи були передумовами до офіційного повідомлення Європейська комісії, опублікованого у 2014 році, яке зазначало, що завершення створення Єдиного цифрового ринку є одним із десяти її політичних пріоритетів. DSM також є ключовим пріоритетом для Європейської Ради та Європейського Парламенту, про що було вказано в Щорічному огляді розвитку за 2015 рік [21].

Зрештою, 6 травня 2015 року Європейська комісія опублікувала документ про Стратегію DSM, зазначаючи, що Єдиний цифровий ринок — це ринок, на якому забезпечується вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу, і де окремі особи та підприємства можуть безперешкодно отримувати доступ і здійснювати діяльність в Інтернеті за умов чесної конкуренції та високого рівня захисту споживачів і особистих даних, незалежно від їх національності та місця проживання. Досягнення Єдиного цифрового ринку сприяє збереженню позицій Європи як глобального лідера в цифровій економіці, допомагаючи європейським компаніям розширити свої можливості у всьому світі, проте фрагментація та бар'єри, яких не існує на фізичному єдиному ринку, обмежують розвиток ЄС. Усунення цих перешкод може призвести до отримання додаткових 415 мільярдів євро до європейського ВВП [4].

Єдиний цифровий ринок створює можливості для нових стартапів і дозволяє існуючим компаніям розвиватися та отримувати прибуток від ефекту масштабу. Ця

стратегія була розроблена завдяки діалогу з державами-членами ЄС, Європейським парламентом та зацікавленими сторонами. Вона охоплює багаторічний план впровадження ініціативи та акцентується на ключових взаємозалежних діях, які можна впровадити лише на рівні ЄС. Ключові етапи були визначені таким чином, щоб максимізувати їх вплив та забезпечити їх впровадження під час повноважень Комісії та відповідно до принципів кращого регулювання [4].

Стратегія Єдиного європейського цифрового ринку спрямована на вирішення широкого спектра питань, пов'язаних з процесом цифрової трансформації європейського суспільства. Однією з головних тем є підтримка транскордонної електронної торгівлі в рамках ЄС. Стратегія DSM прагнула досягти цієї мети за допомогою комплексу законодавчих заходів, кожний з яких спрямований на усунення одного або кількох бар'єрів, які заважають транскордонній електронній комерції та були виявлені онлайн продавцями та споживачами (що було підтверджено опитуваннями) [6]. Для максимізації цих можливостей Комісія фокусувалась на трьох ключових напрямках:

- Забезпечення кращого доступу для споживачів і підприємств до цифрових товарів та послуг по всій Європі ;
- Створення рівних умов та середовища для розвитку цифрових мереж та контент-послуг;
- Максимізація потенціалу зростання цифрової економіки [4].

Трансформація економіки та суспільства в ЄС через процес діджиталізації напряму залежить від успішного впровадження ряду передових технологій, таких як штучний інтелект, робототехніка, Big Data, машинне навчання, Інтернет речей, 5G блокчейн та інші. Стратегія DSM визнає необхідність використання інновацій, таких як хмарні обчислення, інструменти великих даних або Інтернет речей, але в документі 2015 року також закладено конкретні заходи для сприяння впровадженню цих нових технологій [4].

У свою чергу, стратегія DSM здебільшого акцентує увагу на проблемах, які в 2015 році розглядалися як нагальні та невідкладні: розгортання широкосмугового зв'язку та управління радіочастотним спектром, медіа-політика, аспекти

конкуренції, пов'язані з онлайн-платформами, а також захист конфіденційності та безпеки даних споживачів [6]. Ці питання є дуже актуальними і, безсумнівно, залишатимуться такими протягом багатьох років. Європейський парламент дійсно активно сприяє розвитку цифрових технологій та аналізує політичні питання, що виникають з їх впровадженням. Крім того, він також демонструє активність і співпрацює з Європейською комісією над вдосконаленням ініціатив.

Нижче наведено кілька прикладів технологій та описані потенційні економічні можливості, пов'язані із кожною з них, на момент створення ринку (див. табл. 1.1). Ці технології безпосередньо існують та функціонують в межах Єдиного цифрового ринку, а їх потенціал свого часу скорегував подальший вектор його розвитку та відповідно правової основи.

Таблиця 1.1 Новітні технології та їхні економічні перспективи в межах Єдиного цифрового ринку

Назва технології	Економічний ефект
Штучний інтелект і машинне навчання	Колективна потенційна цінність цих технологій в поєднанні з використанням великих даних є вражаючою. Наприклад, за даними звіту McKinsey, “інструменти та системи автоматизації інтелектуальної роботи можуть виконувати завдання, ефективність яких дорівнює праці від 110 до 140 мільйонів еквівалентів повної зайнятості”. Очікується, що до 2025 року цей приріст продуктивності може призвести до щорічного економічного впливу у розмірі від 5,2 трлн до 6,7 трлн доларів”.
Економіка даних	Пряма оцінка ринку даних у ЄС-28 становила близько 50 мільярдів євро у 2017 році з потенціалом зростання до 77 мільярдів євро у 2020 році та 110 мільярдів євро у 2025 році. В оптимістичному сценарії, вартість ринку даних може досягнути 146 мільярдів євро у 2025 році.
Робототехніка	Розповсюдження робототехніки в Європі є значним, особливо в Німеччині. Згідно з даними звіту McKinsey, “прогресивна робототехніка... може вплинути на витрати на оплату праці в усьому світі на 6,3 трлн доларів”.
Інтернет речей (IoT)	У минулому більшість користувачів Інтернету були фізичні особи, наразі - це інтелектуальні пристрої. За даними звіту Cisco, у 2013 році було підключено до Інтернету 200 мільйонів пристроїв, проте очікувалось, що дана цифра зросте до 50 мільярдів у 2020 році. Вони оцінювали, що це може призвести до збільшених доходів та знижених витрат на рівні 14,4 трильйона доларів, які будуть генеруватися або мігрувати між компаніями та галузями з 2013 по 2022 рік.

Продовження таблиці 1.1

Назва технології	Економічний ефект
	Більш того, «Інтернет речей має потенціал для створення економічного впливу від 2,7 трлн до 6,2 трлн доларів щорічно до 2025 року», згідно з McKinsey.
Хмарні обчислення	Хмарні обчислення набули свого значення завдяки широкому розгортанню фіксованого та мобільного широкосмугового зв'язку. Використання хмарних обчислень може призвести до значної економічної вигоди порівняно з локальним розгортанням спеціалізованого обладнання та програмного забезпечення. Дослідження підкреслюють, що "технологія хмарних обчислень має потенціал підвищити продуктивність на рівні 3 трильйонів доларів глобальних корпоративних витрат на ІТ та створити нові онлайн-продукти та послуги для мільярдів споживачів та мільйонів компаній".
Бездротові мережі 5G	Можливість одночасної підтримки кількох варіантів використання однієї мережі, включаючи (1) послуги мобільного широкосмугового зв'язку з високою пропускну здатністю, (2) автоматизацію виробництва та (3) широке впровадження Інтернету речей, має великий потенціал для росту. Згідно з даними McKinsey, "використання мобільного Інтернету може мати глобальний економічний вплив в діапазоні від \$3,7 трлн до \$10,8 трлн щорічно до 2025 року". Відповідно до іншого дослідження, "до 2035 року 5G може сприяти досягненню рівня світового економічного виробництва у розмірі \$12,3 трлн, що перевищує загальні витрати споживачів у Китаї, Японії, Німеччині, Великобританії та Франції у 2016 році".

Джерело: складено автором на основі [22-25]

Аналізуючи таблицю, можемо зробити висновок, що розвиток Єдиного європейського цифрового ринку напряму пов'язаний з розвитком передових інноваційних технологій. Більш того, ЄС докладає значних зусиль для створення належної правової бази для їх використання та інтеграції в економічну діяльність співтовариства. Це, своєю чергою, впливає на процес трансформації та розширення ринку.

Підсумовуючи інформацію, можемо зробити проміжний підсумок, що прогрес у сфері цифрових технологій став поштовхом до активного розвитку Єдиного європейського цифрового ринку. У певний момент процесу діджиталізації економіки та суспільства, всі члени ЄС стикнулись з подібними викликами у питаннях регулювання та впровадження новітніх технологій, але національний рівень виявився надто обмеженим для того, щоб повною мірою використовувати

всі можливості та зіткнутися з усіма викликами трансформаційних змін. Саме тому Європейська комісія визначила створення Єдиного європейського цифрового ринку одним із своїх ключових пріоритетів, що сало початком до нової ери розвитку європейського співтовариства.

1.2. Договірні-правова база Єдиного європейського цифрового ринку

Протягом останніх років, Європейський Союз доклав значних зусиль в розвиток цифрової сфери на різних рівнях і в різних галузях. Державні та ринкові цифрові послуги, що виникли в рамках Єдиного цифрового ринку, постійно зростають і стають все більш доступними, надаючи можливість отримувати інформацію та контент в будь-який час і на будь-якому пристрої. Ці досягнення вимагають створення відповідного нормативного базису, який сприяє розвитку цифрових технологій таких, як хмарні обчислення чи бездротове з'єднання мобільних даних та полегшує доступ до інформації та контенту, забезпечуючи при цьому конфіденційність, захист особистих даних, кібербезпеку та мережевий нейтралітет [6].

Як зазначалось раніше, у 2015 році було опубліковано Стратегію Єдиного цифрового ринку Європи, після позитивних відгуків усіх держав-членів ЄС. Стратегія, центром якої є громадянин, споживач і користувач, була спрямована на розвиток цифрової економіки ЄС та побудову сталого майбутнього шляхом усунення існуючих бар'єрів для використання онлайн-сервісів та інструментів [4].

Європейський Парламент створював DSM шляхом інтенсивної законодавчої діяльності. Для досягнення цілей Стратегії було подано загалом 30 законодавчих пропозицій, розділених на шість загальних блоків. Метою цих законодавчих ініціатив було:

- Гарантування кращого зв'язку для всіх громадян ЄС;
- Сприяння електронній комерції без дискримінації за національністю чи місцем проживання;
- Оновлення правил щодо ЗМІ та авторських прав;

- Посилення конфіденційності та кібербезпеки;
- Сприяння використанню нових технологій у державному управлінні для покращення відносин громадян з урядом [7].

У таблиці 1.2 наведено основні політичні ініціативи Європейського Парламенту, спрямовані на просування Єдиного цифрового ринку та створення правової бази для його ефективного регулювання.

Таблиця 1.2 Політичні ініціативи, впроваджені в межах розвитку Єдиного цифрового ринку

Дата	Нормативно-правовий акт	Короткий опис
15.05.2014	Директива 2014/61/ЄС	Визначення заходів щодо зменшення витрат на розгортання високошвидкісних електронних комунікаційних мереж
23.07.2014	Регламент (ЄС) № 910/2014	Розвиток безпечної електронної взаємодії між громадянами, підприємствами та державними органами задля посилення довіри до електронних транзакцій на внутрішньому ринку
25.11.2015	Регламент (ЄС) 2015/2120	Запровадження гарантій мережевого нейтралітету; скасування плати за роумінг
06.07.2016	Директива (ЄС) 2016/1148	Впровадження заходів щодо підвищення рівня кібербезпеки
28.02.2018	Регламент (ЄС) 2018/302	Заборона невинуватеної практики геоблокування та інших форм дискримінації
02.10.2018	Регламент (ЄС) 2018/1724	Створення єдиного цифрового шлюзу для забезпечення доступу до інформації, процедур, допомоги та послуг
17.04.2019	Директива (ЄС) 2019/790	Внесення змін щодо використання та захисту авторського та суміжних прав на Єдиному цифровому ринку
20.05.2019	Директива (ЄС) 2019/770	Гармонізація регулювання контрактів на постачання цифрового контенту або цифрових послуг

Джерело: складено автором на основі [12, 30-37]

Одним із найважливіших елементів розвитку цифрової економіки є захист даних. У цьому напрямку було прийнято два основоположних нормативних документи, а саме Регламент (ЄС) 2016/679 і Директива (ЄС) 2016/680, що

гарантують легкий доступ до інформації про власні дані та їх обробку, а саме право на перенесення даних, уточнене право на видалення особистих даних, право на володіння своїми даними та право бути проінформованим у разі їх витоку [38]. 20 червня 2019 року Парламент та Рада також ухвалили Регламент (ЄС) 2019/1150 про сприяння чесності та прозорості для бізнес-користувачів онлайн-посередницьких послуг [39].

Подальші кроки Комісії були зосереджені на стратегії розвитку цифрових технологій, в тому числі штучного інтелекту, опублікованої у 2018 році, що включала погодження плану співпраці між державами-членами. Згодом, у лютому 2020 року, Європейська Комісія опублікувала Білу книгу під назвою "Штучний інтелект - європейський підхід до досконалості та довіри", Повідомлення про формування цифрового майбутнього Європи та Європейську стратегію даних, а в березні 2021 року - "Цифровий компас 2030: Шлях Європи до цифрового десятиліття" [12]. Напередодні пропозиції Комісії щодо встановлення правил для використання штучного інтелекту, Європейський Парламент створив спеціальний комітет з питань штучного інтелекту в цифрову епоху, щоб проаналізувати вплив даної технології на економіку ЄС. 20 жовтня 2020 року Європарламент ухвалив три резолюції з питань визначення найкращих методів регулювання AI технологій, дотримуючись прав інтелектуальної власності, етичних стандартів та зберігаючи громадянську відповідальність [40-42].

Варто зазначити, що у 2020-х роках відбулися значні всеохоплюючі зміни в регулюванні ринку: на початку 2020 року пандемія COVID-19 підкреслила важливість розвитку цифрового простору, а лідери країн поставили під сумнів цифрову вразливість ЄС. У цьому контексті багато політиків визнали залежність європейського співтовариства від іноземних компаній [11]. У резолюції Парламенту щодо скоординованих дій ЄС для боротьби з пандемією COVID-19 та її наслідками було зазначено, що цифрова трансформація буде в основі пакету заходів з відновлення та стимулювання економіки [43].

В той же час, Талліннський саміт 2020 року висвітлив новітні можливості цифровізації та скоординований підхід до викликів цифрової трансформації, а

також дозволив обмінятися практичними ідеями та отриманими уроками між лідерами цифрових держав для пошуку відповідей на питання про те, як підвищити громадську безпеку та стійкість. Це відповідає програмі "Цифрова Європа 2021-2027", прийнята 4 грудня 2018 року, яка зосереджена на фінансуванні проєктів у п'яти сферах: штучний інтелект, кібербезпека, передові цифрові навички, поширення цифрових технологій та комп'ютерні обчислення. У 2020 році Спеціальна Європейська Рада виокремила діджиталізацію, як один із основних пріоритетів для відновлення економіки після пандемії COVID-19 за рахунок впровадження спільних європейських заходів, таких як:

- Підтримка розвитку в Європі цифрових технологій наступного покоління, а саме суперкомп'ютери, квантові обчислення, блокчейн та штучний інтелект;
- Розвиток стратегічно важливого цифрового ланцюжка створення вартості;
- Прискорення розгортання високопродуктивної і безпечної мережевої інфраструктури по всьому ЄС, включаючи оптоволокно і 5G;
- Посилення кібербезпеки;
- Максимізація потенціалу цифрових технологій для досягнення амбітних екологічних і кліматичних цілей ЄС;
- Модернізація цифрових можливостей системи освіти [9].

У 2019 році, з обранням нового голови, діяльність Комісії мала на меті "відновити баланс сил між приватним сектором і європейськими громадянами відповідно до європейських цінностей" [44]. Для досягнення цього, 15 грудня 2020 року було запропоновано новий регуляторний інструмент у вигляді пакету цифрових послуг для втручання в цифровий ринок і, зокрема, для вирішення проблем, пов'язаних з великими онлайн-платформами [11].

Пакет складається з двох положень. Закон про цифрові послуги (DSA) в основному стосується контролю за цифровим контентом, тоді як Закон про цифрові ринки (DMA) спрямований на забезпечення чесної конкуренції. Основна мета даного пакету - це створити безпечніший цифровий простір, де захищені основні

права користувачів, а також створити рівні умови для сприяння інноваціям, зростанню та конкурентоспроможності на Єдиному європейському ринку та в усьому світі. DSA (Регламент (ЄС) 2022/2065) та DMA (Регламент (ЄС) 2022/1925) були офіційно ухвалені Парламентом та Радою 19 жовтня 2022 року та 14 вересня 2022 року, відповідно, а чинності набули в травні 2023 року [45-46].

DSA запроваджує суворіші правила у відповідь на соціальні та політичні виклики, які за визначенням Комісії, впливають з бізнес-моделі онлайн-платформ. На думку політичних органів, їхнє домінуюче становище на ринку тягне за собою ризики зловживань, наприклад, щодо захисту даних, незаконного розповсюдження контенту та чесної ділової практики. DSA, за своєю суттю, оновив Директиву про електронну комерцію 2000 року і зробив її загальноєвропейським регуляторним актом. Тим не менш, пропозиція Комісії зберегла деякі з ключових ринкових ліберальних принципів Директиви, таких як подальше уникнення загального моніторингу, положення про внутрішній ринок і принцип обмеженої відповідальності посередників за нелегальний контент. DSA також змістив регулювання цифрових послуг у бік більшого державного втручання, вводячи нові елементи, такі як стягування штрафів в розмірі до 6% від валового світового доходу компанії, що в середньому на 2% вище, ніж максимальні штрафи у сфері захисту даних. Зі свого боку, DMA, другий регуляторний акт пакету цифрових послуг, був спрямований на подолання відсутності конкуренції в цифровій економіці, яка, на думку Комісії, спричинена домінуючим становищем кількох дуже великих онлайн-платформ [11].

Якщо проаналізувати історію та договірну базу заснування та впровадження DSM, то можна виділити дві особливості. По-перше, в Єдиному цифровому ринку немає чіткого набору правил: регулювання ринку визначається законом і часто залежить більше від політичної волі, ніж від цілей прийнятої стратегії. Тому правова база регулювання постійно зростає і розвивається, як і сам Єдиний цифровий ринок. Ще одним фактом є те, що розробка DSM стала своєрідною панацеєю від будь-якої кризи, з якою стикається ЄС. Найбільш інтенсивна робота над Стратегією відбувається після того, як Європа стикається з економічним

спадом. Стратегія 2020, в якій ЄС заявив, що діджиталізація є єдиним шляхом виходу з кризи, була розроблена у відповідь на фінансову кризу 2008 року. Ставлення до цифровізації як до економічного інструменту також відображається в поточних діях ЄС у боротьбі з наслідками пандемії Covid19 [9].

Підсумовуючи, можна сказати, що Єдиний цифровий ринок - це не просто набір правил з технічних питань, а більше платформа розвитку для нових технологій. Ефективність нещодавно прийнятих актів можна буде проаналізувати лише з плином часу. Наприклад, досягнуті результати в сфері електронних послуг з використанням контенту, захищеного авторським правом (музика, електронні книги, програмне забезпечення, онлайн-ігри) та послуг в аудіовізуальній сфері, можна оцінити в повному обсязі лише зараз, зважаючи на те, що вже пройшло близько 5 років після набуття чинності правил геоблокування [3].

Однак варто відмітити, що законодавчі досягнення Європейського Парламенту щодо Єдиного цифрового ринку сприяють щорічному економічному зростанню ЄС у розмірі 177 мільярдів євро, і його роль у формуванні ринку дуже помітна. Згідно з дослідженням, опублікованим Парламентом у 2019 році, найбільші фінансові результати від вдосконалення законодавства відбулись в сферах електронної комунікації та послуг, що посприяло отриманню економічної вигоди у розмірі 86,1 млрд. євро; потоку даних та штучного інтелекту (економічна вигода становила близько 51,6 млрд. євро); функціонування єдиного цифрового шлюзу (20 млрд. євро), а також регулювання геоблокування та регулювання онлайн-платформ (близько 14 млрд євро) [6].

1.3. Концепція, структура та моделі розвитку Єдиного європейського цифрового ринку

Концепція DSM. Стратегія Єдиного цифрового ринку ЄС була впроваджена в 2015 році в рамках проекту «Європа 2020», підтримуючи мету Лісабонської стратегії — стати «найбільш динамічною та конкурентоспроможною економікою світу, заснованою на знаннях» [14]. Підхід ЄС до розвитку Єдиного

цифрового ринку можна інтерпретувати як реакцію на економічні, політичні та соціальні виклики, пов'язані з великими технологічними компаніями. Інституційні зміни можуть відбуватися в результаті поступових процесів, які призводять до поступової трансформації, або як відповідь на більш різкі виклики. У контексті DSM інституційні зміни відбуваються як реакція на проблеми, пов'язані з цифровою економікою та великими технологічними компаніями зокрема [11].

Концепція цифрового єдиного ринку полягає в усуненні національних бар'єрів для онлайн-транзакцій. Вона ґрунтується на загальних ідеях спільного ринку, спрямованих на усунення торговельних бар'єрів між державами-членами з метою підвищення економічного процвітання та сприяння посиленню інтеграції [4]. Стратегія "Європа 2020" представила Цифровий порядок денний для Європи, як одну з семи ключових ініціатив, визнаючи ключову роль, яку має відігравати використання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення цілей ЄС 2020 року [12]. Таким чином, Комісія визнала Єдиний цифровий ринок ключовим пріоритетом розвитку ЄС у програмі президента Комісії для Європи на 2019-2024 роки [47].

Варто зазначити, що саме Директива про електронну комерцію 2000 року започаткувала шлях для розвитку DSM на більш ніж два десятиліття. Вона базується на трьох важливих принципах, які є основоположними для функціонування Єдиного цифрового ринку [11]. Даними принципами є:

1. Регламент внутрішнього ринку гарантує, що постачальники послуг електронної комерції дотримуються законодавства держави-члена, в якій вони засновані, а не держави, в якій вони пропонують свої послуги. Це заохочує економію на масштабах, але може призвести до регуляторної конкуренції.
2. Принцип обмеженої відповідальності посередників гарантує, що постачальники послуг не несуть відповідальності за незаконний контент на своїх платформах. Проте вони зобов'язані видалити його або вимкнути доступ до нього після отримання відповідного повідомлення. Принцип обмеженої відповідальності покликаний забезпечити функціонування

інтернет-екосистеми і має на меті запобігти попередній перевірці завантажень.

3. Заборона загального принципу зобов'язання щодо моніторингу гарантує, що постачальники послуг не зобов'язані відстежувати всю діяльність на своїх платформах. Як і принцип обмеженої відповідальності, він спрямований на сприяння діяльності в Інтернеті [48].

Сама ж Стратегія єдиного цифрового ринку складається з 3 основних ініціатив, а саме:

1. Покращити доступ споживачів та бізнесу до онлайн товарів та послуг по всій Європі шляхом реформування правил щодо Інтернету речей та транскордонного продажу цифрового контенту. Це усунуло бар'єри для транскордонної онлайн-торгівлі та запровадило спрощені правила, зокрема:
 - Усунення необґрунтованого геоблокування;
 - Модернізація європейського авторського права;
 - Спрощення податкового навантаження для електронної комерції.
2. Створення належних умов для розвитку цифрових мереж та послуг, що вимагає надшвидкої, безпечної та надійної інфраструктури, контент-послуг та належних правових умов для підтримки та сприяння інноваціям, інвестиціям та чесній конкуренції.
3. Розвиток європейської цифрової економіки та цифрового суспільства з довгостроковим потенціалом зростання за рахунок наступних дій:
 - Побудова економіки, заснованої на даних, зокрема на обробці великих масивів даних, і створення умов для розвитку хмарних обчислень та Інтернету речей;
 - Визначення пріоритетів стандартизації та сумісності нових технологій у важливих для ринку сферах, таких як бездротовий зв'язок 5G, цифровізація виробничих процесів (Індустрія 4.0), цифрові послуги, хмарні обчислення, кібербезпека та мобільні платежі;

- Створення електронного урядування на основі розбудови DSM для підтримки соціальної інтеграції через надання доступу всім європейським підприємцям до цифрових ринків третіх країн [9].

На сьогоднішній день стратегія DSM досягла значних успіхів. Особливо важливими досягненнями є розвиток роумінгу та міжнародної мобільності цифрового контенту, які були позитивно оцінені як споживачами, так і підприємствами. Щодо інфраструктурної складової цифрової економіки ЄС, координація зусиль відіграла важливу роль у поширенні широкосмугового бездротового зв'язку 4G. Це також створило передумови для впровадження технології 5G в 2020 році. Даний крок допоміг підприємствам більш ефективно використовувати переваги нової економіки даних та перейти до концепцій Індустрії 4.0.

Тим не менше, не всі досягнення DSM були однаково позитивно сприйняті. Наприклад, незважаючи на той факт, що Загальний регламент з охорони даних (GDPR) в значній мірі сприяє гармонізації режимів захисту даних у всьому ЄС, він став об'єктом критики через збільшення адміністративних витрат, які він покладає на бізнес. Особливо важливо відзначити, що GDPR може ускладнювати розробку та продаж послуг на основі даних шляхом використання похідної інформації від окремих осіб. Подібно до цього, Директива про безпеку мережевих та інформаційних систем недостатньо фокусується на просуванні кібербезпеки в ЄС, а Положення щодо геоблокування лиш частково уникає законодавчої фрагментації, перешкоджаючи підприємствам і споживачам, що здійснюють електронну комерцію, повною мірою використовувати переваги єдиного ринку [5].

Модель розвитку ринку. На прикладі трансформації електронного урядування, можна проаналізувати застосування однієї з концептуальних моделей EIF, що активно використовується у процесі розвитку єдиного ринку.

Очевидно, що функціонування Єдиного цифрового ринку передбачає дотримання “4 свобод”, тобто між 27 державами-членами відбувається вільний рух товарів, капіталу, послуг та людей. Ці свободи забезпечуються спільною політикою, що підтримується взаємопов'язаними та сумісними мережами та

системами. Для того, щоб зробити цю взаємодію ефективною, результативною, своєчасною і якісною, держави-члени модернізують свої урядові адміністрації, впроваджуючи цифрові державні послуги. Однак при цьому існує ризик створення ізольованого цифрового середовища, що призводить до виникнення електронних бар'єрів. Тому зусилля з цифровізації державного сектору повинні бути добре скоординовані на європейському та національному рівнях, щоб уникнути цифрової фрагментації послуг і даних та сприяти безперебійному функціонуванню Єдиного цифрового ринку ЄС [49].

Саме з цих причин Європейської Комісією була представлена Модель Європейської структури сумісності. Вона була розроблена в контексті пріоритету Комісії щодо створення Єдиного цифрового ринку в Європі, а також у рамках програми фінансування ЄС, де було розглянуто питання взаємодії державних послуг на наднаціональному рівні. EIF - це концептуальна модель для взаємодії державних послуг, що охоплює проектування, планування, розвиток, експлуатацію та обслуговування інтегрованих державних послуг на всіх урядових рівнях, від місцевого до рівня ЄС. Вона має на меті надати конкретні рекомендації щодо створення взаємодіючих цифрових державних послуг і розглядає сумісність на різних рівнях, включаючи правову, технічну, семантичну, організаційну сумісність, інтегроване управління державними послугами та управління сумісністю (див. рис. 1.1) [13].

Рисунок 1.1. Шість рівнів сумісності – EIF [49]

EIF призначений для уніфікації структури, що застосовується до всіх рівнів державного управління в ЄС. У ній зазначено основні принципи для досягнення сумісності, виступаючи як загальний нормативний фундамент для відповідних ініціатив на різних рівнях, включаючи європейський, національний, регіональний та місцевий. Це охоплює державну адміністрацію, громадян та бізнес. Даний документ адресований усім, хто бере участь у формуванні, проектуванні, розробці та наданні європейських державних послуг.

Концептуальна модель також сприяє ідеї взаємодії на рівні проекту. Це означає, що для забезпечення сумісності європейських державних послуг, вони повинні бути розроблені відповідно до запропонованої моделі та враховувати конкретні вимоги до сумісності та повторного використання. Як зазначається Європейською Комісією, модель EIF є міцною основою для розвитку цифрових послуг у Європі та за її межами, сприяючи таким чином перетворенню єдиного цифрового ринку в реальність. Наразі вона використовується для кількох європейських проектів, наприклад, TOOP та e-SENS [49].

Структура ринку. Структура Єдиного цифрового ринку визначається структурою цифрової економіки. В основному, діяльність на цифровому ринку можна розділити на три підсектори: високоцифрові товари та послуги, змішані цифрові товари та послуги та наукоємні ІТ послуги або виробництво товарів.

Перший підсектор включає товари та послуги, які в більшості випадків надаються в цифровому вигляді. Прикладом може слугувати електронний журнал, продаж програмного забезпечення, продаж музики на стримінгових платформах, онлайн-освіта та інше. Змішані цифрові товари та послуги включають роздрібний продаж матеріальних товарів, таких як фільми, книги чи, наприклад, квіти, а також бронювання подорожей, готелів, реклама, онлайн-продажі та безпечні банківські послуги. Системи, що використовуються для виробництва та розповсюдження матеріальних товарів, можуть бути такими ж, як і системи, що використовуються для продажу товарів за каталогом або телефоном. В даному випадку, мережа Інтернет є просто ще одним каналом збуту. Останній підсектор включає ті послуги, які критично залежать від ІТ галузі. Прикладами є більшість бухгалтерських послуг

та складне інженерне проектування. Цей підсектор є важливою частиною ІТ-сектору, оскільки пропонує послуги та продукти, які повністю функціонують за допомогою інформаційних технологій [17].

Визначити структури Єдиного європейського цифрового ринку можна також за допомогою статистичної класифікації Eurostat про економічну діяльність в Європейському Союзі. Відповідно до класифікації, цифрова економіка включає такі сектори:

1. Виробництво комп'ютерної, електронної та оптичної продукції. Цей підрозділ включає виробництво комп'ютерів, комп'ютерної периферії, телекомунікаційного обладнання та подібної електронної продукції, а також компонентів для цієї продукції. Виробничі процеси в цьому секторі характеризуються розробкою та використанням інтегральних схем та застосуванням вузькоспеціалізованих методів мініатюризації. До цього сектору також відноситься виробництво побутової електроніки, вимірювального, випробувального та навігаційного обладнання, опромінювального, електромедичного та електротерапевтичного обладнання, оптичного обладнання та приладів, а також магнітних та оптичних носіїв інформації.
2. Інформаційно-комунікаційний сектор. Цей підрозділ охоплює виробництво та розповсюдження інформаційних і культурних продуктів, надання засобів для передачі або розповсюдження цих продуктів, комунікацію з продуктами та даними, діяльність у сфері інформаційних технологій, обробку даних та інші інформаційні послуги. Основними компонентами цього сегмента є видавнича справа, включаючи публікацію програмного забезпечення; кіно- та звукозапис; радіо та телевізійне мовлення та програмування; телекомунікації; діяльність у сфері інформаційних технологій та інші інформаційні послуги.
 - Видавнича діяльність. Цей розділ охоплює процес створення та поширення книг, брошур, листівок, словників, енциклопедій, атласів, карт; видання газет, журналів і періодичних видань; каталогів,

списків розсилки та інших публікацій; а також програмного забезпечення. Публікація включає отримання авторських прав на контент (інформаційні продукти) і надання цього контенту громадськості шляхом участі у відтворенні та розповсюдженні цього вмісту в різних формах;

- Виробництво кіно-, відео- та телевізійних фільмів, звукозапис і публікація музики. Цей підрозділ включає виробництво театральних і нетеатральних фільмів для показу в кінотеатрах і телевізійного мовлення; а також включає допоміжну діяльність, таку як редагування, монтаж і дублювання. Також сюди входить купівля та продаж прав на розповсюдження фільмів та іншої кінематографічної продукції;
- Діяльність у сфері програмування та радіомовлення. Цей розділ охоплює створення або отримання прав на контент та його подальшу трансляцію, таких як радіо- та телевізійні програми, розважальні шоу, новини тощо. Сюди також входить передача даних, зазвичай інтегрована з радіо- чи телевізійним мовленням. Цей розділ також включає розробку програм, які зазвичай спеціалізуються на певних областях (наприклад, новини, спорт, освіта) і передаються для громадськості через передплату або третіх осіб;
- Телекомунікаційна діяльність. Цей підрозділ охоплює надання послуг з передачі голосу, даних, тексту, звуку та відео, використовуючи різні технології та комбінації їх. Об'єкти передачі, що виконують цю діяльність, можуть використовувати різні інфраструктури. Спільною характеристикою цього розділу є передача контенту без його створення;
- Комп'ютерне програмування, консультування та супутня діяльність. Цей розділ включає такі види діяльності, як розробка, модифікація, тестування та підтримка програмного забезпечення; проектування комп'ютерних систем; управління та обслуговування комп'ютерних

систем; та інші технічні та професійні послуги, пов'язані з комп'ютерами;

- Інформаційні послуги. Цей розділ охоплює діяльність порталів веб-пошуку, обробку даних, хостинг та інші послуги, що надають інформацію [19].

Отже, проаналізувавши інформацію, подану в першому розділі, можемо сформулювати наступні підсумки:

По перше, Єдиний європейський цифровий ринок — це ринок, на якому забезпечується вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу, і де громадяни, окремі особи та підприємства можуть безперешкодно отримувати доступ і здійснювати онлайн-діяльність за умов чесної конкуренції та високого рівня захисту споживчих і персональних даних, незалежно від їх національності чи місця проживання.

По-друге, Стратегія DSM націлена на вирішення різноманітних аспектів діджиталізації європейського суспільства, зокрема підтримка транскордонної електронної торгівлі в ЄС.

По-третє, ініціативи DSM створили фундамент для структурних змін у цифровій трансформації економіки та суспільства Європи, створюючи сприятливе правове, соціальне та фінансове середовище для бізнесу та інновацій. Це сприяє додатковому економічному зростанню та створенню нових робочих місць у сфері цифрових технологій в державах-членах ЄС.

Останній, але не менш важливий пункт полягає в тому, що Єдиний європейський цифровий ринок має потенціал поліпшити доступ до інформації, підвищити ефективність діяльності бізнесу через зниження трансакційних витрат, сприяти дематеріалізованому споживанню та мінімізувати вплив на довкілля. У наступному розділі, я детальніше проаналізую переваги Єдиного європейського цифрового ринку для економіки ЄС, а також оціню його вплив на зміну рівня конкурентоспроможності держав-членів.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ

2.1. Якісно-кількісний аналіз розвитку Єдиного європейського цифрового ринку

Реалізація стратегії Єдиного цифрового ринку розширила можливості для ЄС стати провідним світовим експортером та імпортером цифрових послуг і ключовим гравцем у сфері регулювання цифрової торгівлі. Офіційно DSM є стратегічною законодавчою програмою, спрямованою на створення цифрового простору без кордонів і зближення законодавства ЄС у сфері цифрової економіки [2]. Загалом, Єдиний цифровий ринок можна розглядати у двох вимірах. Перший - це фактичні процеси і ділові відносини, що стосуються продажу та купівлі конкретних товарів і послуг, пов'язаних з цифровими технологіями. Інший вимір стосується концептуального, формального та правового простору, який визначає єдиний і юридично обов'язковий цифровий простір [55].

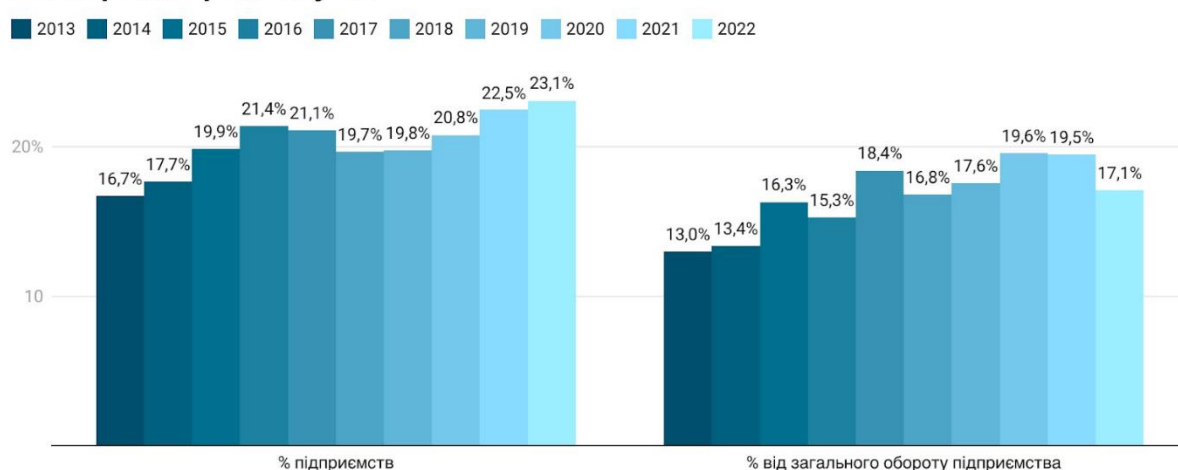
В рамках проведення дослідження стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, було вирішено провести аналіз показників та статистичних даних щодо розмірів європейського цифрового ринку, а також динаміки торгівлі цифровими послугами та товарами в межах реалізації стратегії DSM.

Один із можливих методів оцінки розміру цифрового ринку - це визначення обсягу цифрової торгівлі, тобто обсяг товарів та послуг, що замовляється та/або доставляється цифровим способом. Варто зазначити, торгівля з цифровим замовленням, за своєю суттю, відповідає визначенню електронної комерції, тобто це передбачає міжнародний продаж або купівлю товару чи послуги, що здійснюється через комп'ютерні мережі методами, спеціально призначеними для отримання або розміщення замовлень. Електронні продажі можуть здійснюватися через веб-сайти чи програми (веб-продажі) або автоматизовано за допомогою повідомлень типу EDI (електронний обмін даними). З іншого боку, торгівля з

цифровою доставкою - це усі міжнародні транзакції щодо послуг, які можуть надаватися в цифровому вигляді [58].

Як можна побачити на рис. 2.1, протягом періоду з 2013 по 2022 рік, кількість підприємств в ЄС, що використовують електронні продажі, зросла з 16,7% до 23,1%. Оборот, отриманий від електронних продажів, збільшився на 4,1 в.п, з 13% до 17,1%. Однак у 2021 році значення показника було на рівні 19,5%, що показує загальне збільшення на 6.5 в.п. у порівнянні з 2013 роком. Цей тренд свідчить про вагомий зріст використання електронних каналів для комерційних цілей на європейських підприємствах.

Електронні продажі у ЄС

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.1 Електронні продажі у ЄС, 2013-2022 роки [60]

Частка підприємств, що використовує електронні продажі, і дохід від таких продажів значно коливається в залежності від розміру підприємства. Розглянемо рис. 2.2 і рис. 2.3 та проаналізуємо статистику за 2013 і 2022 роки.

2013 рік

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.2 Електронні продажі у ЄС за розміром підприємства, 2013 рік [60]

2022 рік

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

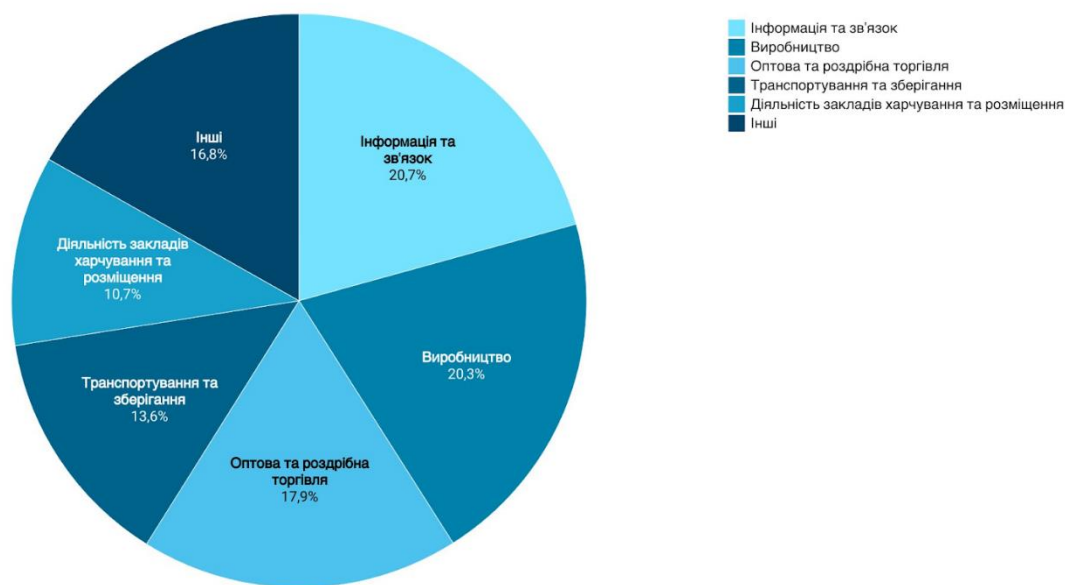
Рис. 2.3 Електронні продажі у ЄС за розміром підприємства, 2022 рік [60]

На початок 2013 року, 40,8% великих підприємств займалися електронними продажами, що становило 17,7 % від загального обороту у цьому сегменті. А вже у 2022 році кількість підприємств збільшилась на 3,2 відсоткових пункти до 44% і обсяг обороту на 9,1 відсоткових пункти до 26,8% відповідно. У середніх підприємств, обидва показники були меншими, хоча зростання відбулось на 4,4 в.п. для кількості підприємств і на 3,1 в.п. для показника обороту. Станом на 2022 рік, 30,5% підприємств були залучені в електронну комерцію, що призвело до 14,6% від загального обороту у цьому секторі. Для малих підприємств відбулось значне зростання у їх кількості, які займаються електронною торгівлею, з 14,4% до 21,2% у період з 2013 по 2022 роки. Щодо частки обороту, вона становить всього лиш 7,5% станом на 2022 рік із зростанням на 3,1 в.п. за 10 років. Беручи до уваги вищезазначену інформацію, можемо зробити проміжний підсумок, що розвиток цифрового ринку мав позитивний вплив на всі типи підприємств в ЄС.

Об'єм онлайн-продажів відрізняється також в залежності і від сектору ринку. Відмінності в галузевих конфігураціях, ринкових структурах і актуальності трансакційних витрат, а також інші фактори, дозволили мережі Інтернет глибоко трансформувати деякі галузі, тоді як в інших це не має істотного значення. Як наслідок, онлайн-продажі зосереджені на обмеженій кількості продуктів. З огляду на рис. 2.4, у 2022 році найважливішими галузями для онлайн-бізнесу були «Інформація та зв'язок», де було зафіксовано найвищу частку товарообігу у 20,7%, за ним йде «Виробництво» (20,3%) і «Роздрібна та оптова торгівля» (17,9%). Не менш важливими секторами були «Транспортування та зберігання» з часткою обороту у 13,6%, а також «Діяльність закладів харчування та розміщення» з

загальною часткою у 10,7% у 2022 році. До категорії «Інше», яка становить близько 17%, відносяться такі типи економічної діяльності як: будівництво, комунальні послуги, професійна, наукова і технічна діяльність та адміністративно-допоміжна діяльність.

2022 рік

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.4 Оборот від електронних продажів за видами економічної діяльності, 2022 рік [60]

Розглянемо більш детально торгівлю послугами, що доставляються в цифровому вигляді. Довідник з вимірювання цифрової торгівлі визначає дванадцять категорій послуг, які можуть надаватись електронним способом:

- Послуги страхування та пенсійного забезпечення;
- Фінансові послуги;
- Плата за використання об'єктів інтелектуальної власності;
- Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги;
- Послуги з дослідження та розробки;
- Професійні та управлінські консультаційні послуги;
- Архітектурні, інженерні, наукові та інші технічні послуги;
- Інші ділові послуги;

- Аудіовізуальні послуги;
- Медичні послуги;
- Освітні послуги;
- Інші юридичні послуги [58].

Як показано на рис. 2.5, ЄС-27 є найбільшим у світі експортером цифрових послуг. У 2013 році експорт цифрових послуг становив 410 мільярдів доларів США. Це значення зросло до 770 мільярдів доларів у 2022 році. Протягом 10 років, ЄС експортував більше цифрових послуг, ніж Сполучені Штати і цей розрив тільки збільшується. Також значення експорту ЄС були майже вдвічі більше, ніж у Великобританії, і майже втричі більше, ніж в Індії та Китаю. Ці дані свідчать про те, що зусилля Парламенту та Комісії, покладені в розвиток DSM, були результативними та показовими.

П'ять провідних світових експортерів цифрових послуг

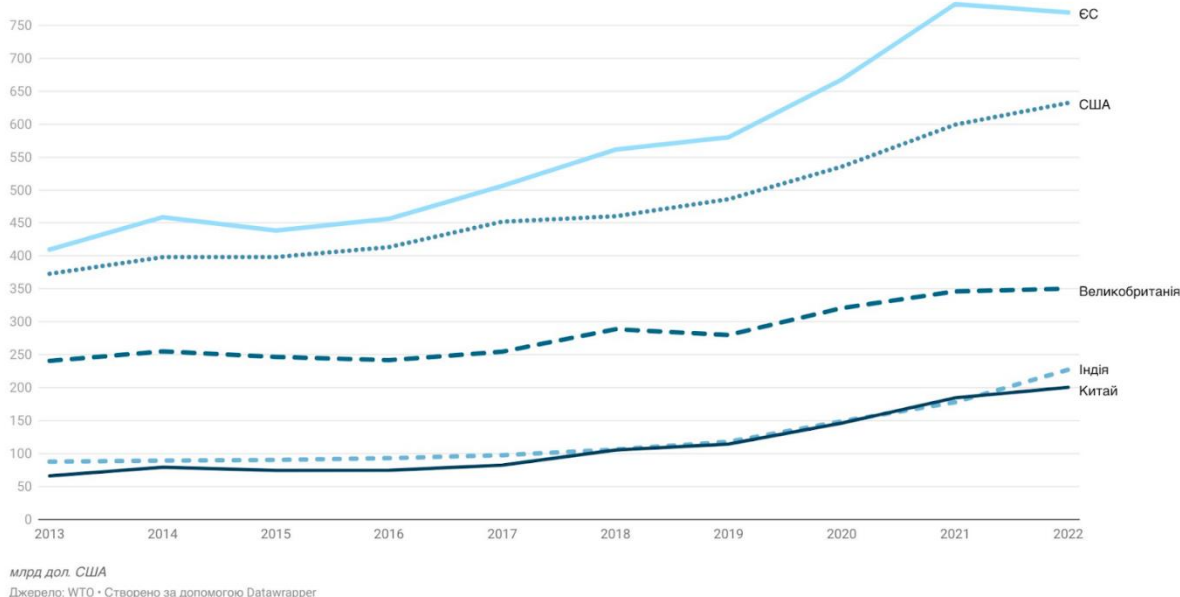

Рис. 2.5 П'ять провідних світових експортерів цифрових послуг, млрд дол. США, 2013-2020 роки [62]

Відповідно до рис. 2.6, в структурі експорту цифрових послуг значні частки займають телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги (23%), фінансові послуги (19%), професійні та управлінські консультаційні послуги (11%), інші ділові послуги (10%), послуги з дослідження та розробки (7%) та архітектурні, інженерні, наукові та інші технічні послуги (6%). На відміну від

багатьох популярних додатків у сфері цифрової торгівлі, телемедицина та онлайн-освіта становлять лише невелику частину експорту цифрових послуг ЄС. Навіть експорт аудіовізуальних і супутніх послуг, до яких, ймовірно, можна віднести одного з найбільших технологічних гігантів ЄС – шведську компанію Spotify, становить лише один відсоток від загального обсягу експорту.

Структура експорту цифрових послуг ЄС, 2017 рік

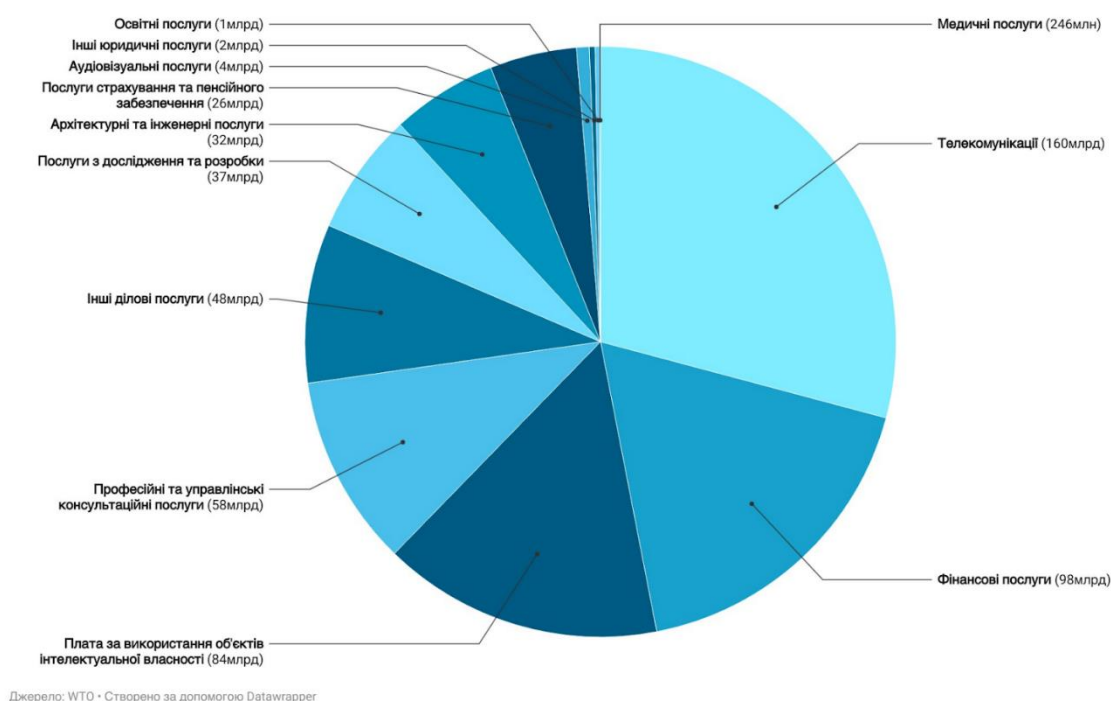

Рис. 2.6 Структура експорту цифрових послуг ЄС, 2017 рік [62]

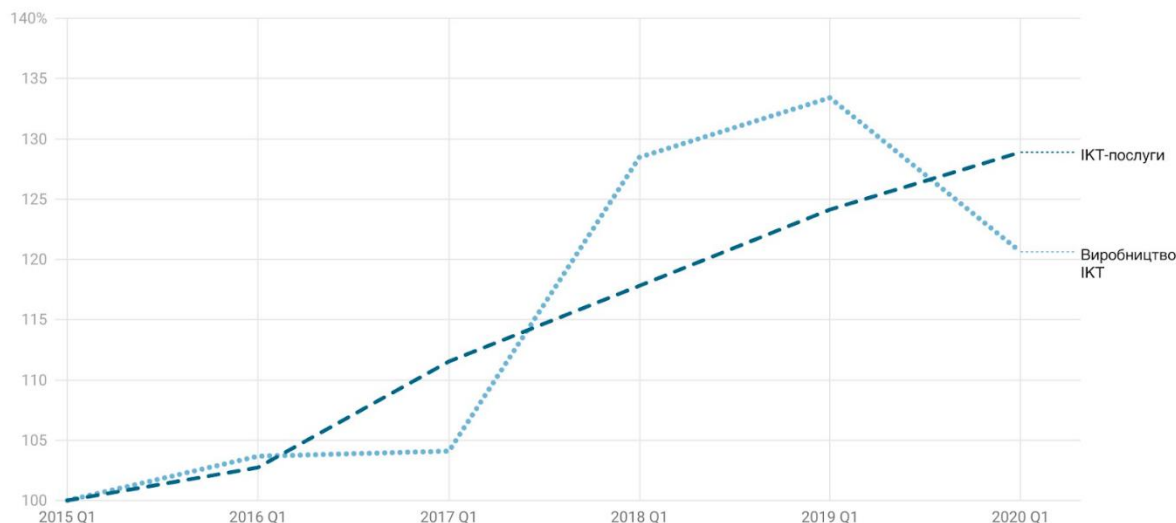
Не менш важливим показником розвитку Єдиного цифрового ринку є збільшення розміру сектору ІКТ. Розглянемо його більш детально. Загальна додана вартість сектору ІКТ в ЄС у 2020 році становила понад 631 мільярд євро, це було еквівалентно 5,2% від ВВП у тому ж році. Порівнюючи з 2015 роком, цей показник становив близько 3,7% від ВВП, тобто відбулось зростання на 1,5 в.п. Варто зазначити, що ІКТ-послуги становлять переважну більшість ІКТ-діяльності, оскільки вони майже в 15 разів перевищують виробництво ІКТ, якщо порівнювати за показником доданої вартості [59].

На рис. 2.7 зображено динаміку показника доданої вартості виробництва ІКТ та ІКТ-послуг в ЄС за період з 2015 по 2020 рік. Показник базується на інформації, вираженій у поточних цінах, і охоплює лише 15 країн-членів ЄС, для яких були доступні дані протягом усіх 6 років. Для цієї групи держав-членів додана

вартість послуг ІКТ демонструвала позитивну динаміку щороку в період з 2015 по 2020 роки, загалом збільшившись на 28,9%. За той самий період додана вартість у сфері виробництва ІКТ мала більш диференційовані темпи зростання, із загальним збільшенням на 20,6%.

Приріст доданої вартості для сектору ІКТ у ЄС, 2015–2020 роки

2015 рік - 100%

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис 2.7 Приріст доданої вартості для сектору ІКТ у ЄС, 2015–2020 роки (2015 рік це 100%) [60]

Як зазначалось раніше, у 2020 році загальна додана вартість сектору ІКТ в ЄС склала понад 631 мільярд євро, з них на виробництво ІКТ припадає близько 40 мільярдів євро. У структурі цього сектору домінує виробництво електронних компонентів та плат, на яке припадає 50% від загальної доданої вартості у виробництві ІКТ. На другому місці - виробництво телекомунікаційного обладнання, що забезпечило понад третину, а саме 36,9% від показника. З іншого боку, ІКТ-послуги у 2020 році згенерували близько 590 мільярдів євро. З них на комп'ютерне програмування, консультування та пов'язану з ним діяльність припадає 50,7% доданої вартості, створеної ІКТ-послугами у 2020 році, тоді як телекомунікації були менш концентровані, ніж у виробництві, і становили 28,0%. Таким чином, на два найбільших види діяльності разом припадає понад три чверті доданої вартості послуг ІКТ, тоді як кожна з решти видів діяльності має лише невеликі частки [59].

Проведений аналіз продемонстрував, що, в межах реалізації стратегії DSM, відбулось поступове розширення цифрового ринку, а саме електронної комерції та ІКТ сектору. В останні роки можна помітити поживавлення темпів зростання ринку, що частково пояснюється впливом пандемії COVID-19 та загальним трендом діджиталізації суспільства.

2.2. Оцінка впливу Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС

Щоб забезпечити входження Європи в епоху цифрових технологій, Європейський Союз розпочав будівництво нового Єдиного цифрового ринку. Як зазначалось у першому розділі, при створенні ринку, Комісія фокусувалась на трьох ключових напрямках:

- Забезпечення кращого доступу для споживачів та підприємств до цифрових товарів та послуг по всій Європі (шляхом швидких дій та допомоги в розбудові "єдиного" цифрового ринку, включаючи усунення бар'єрів, які стримують транскордонну електронну комерцію);
- Створення рівних умов та середовища для розвитку цифрових мереж та контент-послуг (шляхом створення належних умов для інвестицій в інфраструктуру, забезпечення однакових умов для всіх гравців ринку та покращення основ для цифрової економіки в Європі);
- Максимізація потенціалу зростання цифрової економіки (через реалізацію важливих заходів для підвищення промислової конкурентоспроможності Європи, інвестування в ІКТ-інфраструктуру, таку як хмарні обчислення та аналіз великих даних, сприяння дослідженням та інноваціям, а також підвищення інклюзивності та розвитку необхідних навичок) [4].

Тож Стратегія стосувалась розвитку двох ключових факторів: перший – збільшення впливу та потуги Європи на світовому рівні, у тому числі за допомогою стимуляції великих підприємств; другий – полегшення життя для звичайних

європейців. Зважаючи на це, створення DSM передбачало низку економічних переваг, включаючи:

- Усунення перешкод для транскордонної торгівлі, особливо в секторі електронної комерції, що підвищує ефективність Єдиного ринку товарів і послуг;
- Збільшення широти асортименту продуктів і послуг, доступних для споживачів;
- Підвищення конкурентоспроможності, як окремих підприємств, так і держав-членів союзу;
- Підвищення рівня готовності споживачів користуватися онлайн-сервісами;
- Посилення ефективності бізнесу та економіки в цілому завдяки процесу діджиталізації [6].

На початку створення Стратегії, потенційний внесок у європейський ВВП від функціонування DSM оцінювався в 415 мільярдів євро. Довгостроковий вплив на зростання ВВП прогнозувався на рівні 1%, тоді як подальші зусилля відповідно до цілей Цифрового порядку денного для Європи мали б призвести до додаткових 2,1% зростання [1]. Провівши якісно-кількісний аналіз стану розвитку єдиного європейського цифрового ринку у пункті 2.1, було визначено, що за період функціонування DSM, тільки сектор ІКТ збільшився на 1.5 в.п у порівнянні з 2015 роком. До прикладу загальна додана вартість сектору ІКТ в ЄС у 2020 році становила понад 631 мільярд євро, що було еквівалентно 5,2% від ВВП у тому ж році, а у 2015 цей показник становив близько 3,7% від ВВП.

У даному пункті, я б хотіла більш детально розглянути результати впровадження Єдиного цифрового ринку через вплив його функціонування на економіку та суспільство. В рамках даного дослідження було вирішено провести аналіз розвитку 4 аспектів, які безпосередньо характеризують ступінь діджиталізації економіки та суспільства, в межах реалізації стратегії DSM, а саме: (1) електронна комерція, (2) людський капітал, (3) цифрова інфраструктура та (4) інтеграція технологій .

1. Електронна комерція

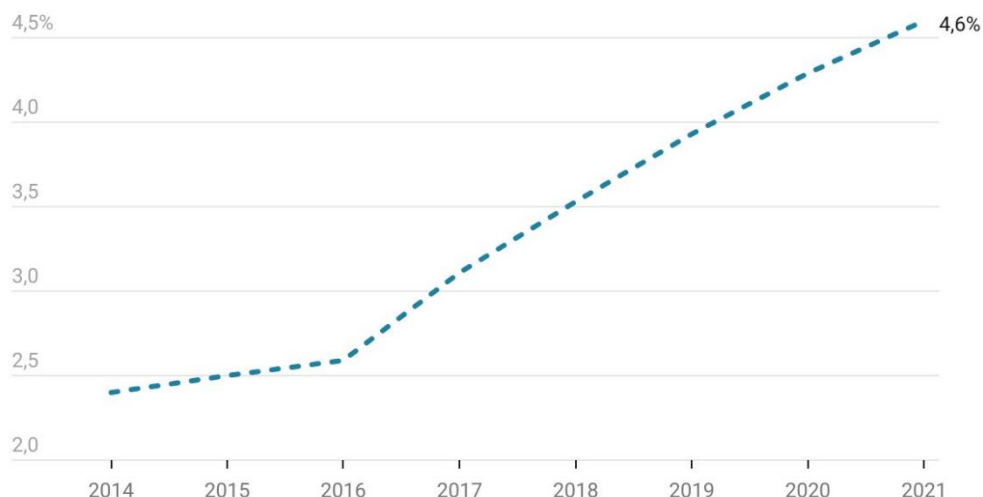
Розвиток DSM призвів до інтенсифікації процесу цифрової трансформації в Європі, що в свою чергу значно вплинуло на міжнародну торгівлю, особливо в сегменті електронної комерції. Електронна комерція стала ключовим елементом Єдиного Цифрового Ринку, що сприяє розширенню асортименту товарів та послуг та забезпечує різноманітні економічні вигоди.

Узагальнюючи, цифрова трансформація збільшує масштаби та швидкість торгівлі, надаючи компаніям можливість представити нові продукти та послуги більшій кількості цифрових клієнтів по всьому світу. Крім того, це надає можливість компаніям, особливо невеликим, використовувати нові та інноваційні цифрові інструменти для подолання торговельних бар'єрів, спрощуючи процедури проведення платежів, сприяючи співпраці, уникаючи великих капіталовкладень завдяки хмарним сервісам та використовуючи альтернативні механізми фінансування, такі як краудфандинг [53].

Компанії також отримують вигоду від транскордонної електронної комерції завдяки використанню ефекту економії від масштабу, що призводить до зниження витрат, підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Більш того, для інноваційних компаній, які діють виключно в онлайн просторі, розвиток DSM має особливе значення, так як розвиток ІКТ-сектору та цифрового ринку тісно пов'язані між собою, як було досліджено в пункті 2.1.

Завдяки вищезазначеним перевагам від розвитку Єдиного цифрового ринку, обсяги транскордонної електронної комерції, станом на 2021 рік, оцінювались на рівні 4,6% від ВВП ЄС (див рис. 2.8). Починаючи з 2014 року, коли показник становив всього лиш 2.4% від ВВП, відбулось значне зростання на 2.2 в.п, тобто майже у два рази за вказаний період.

E-GDP, 2014-2021 роки

Джерело: CMI • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.8 Частка електронної комерції у ВВП ЄС за 2014-2021 роки [63]

2. Людський капітал

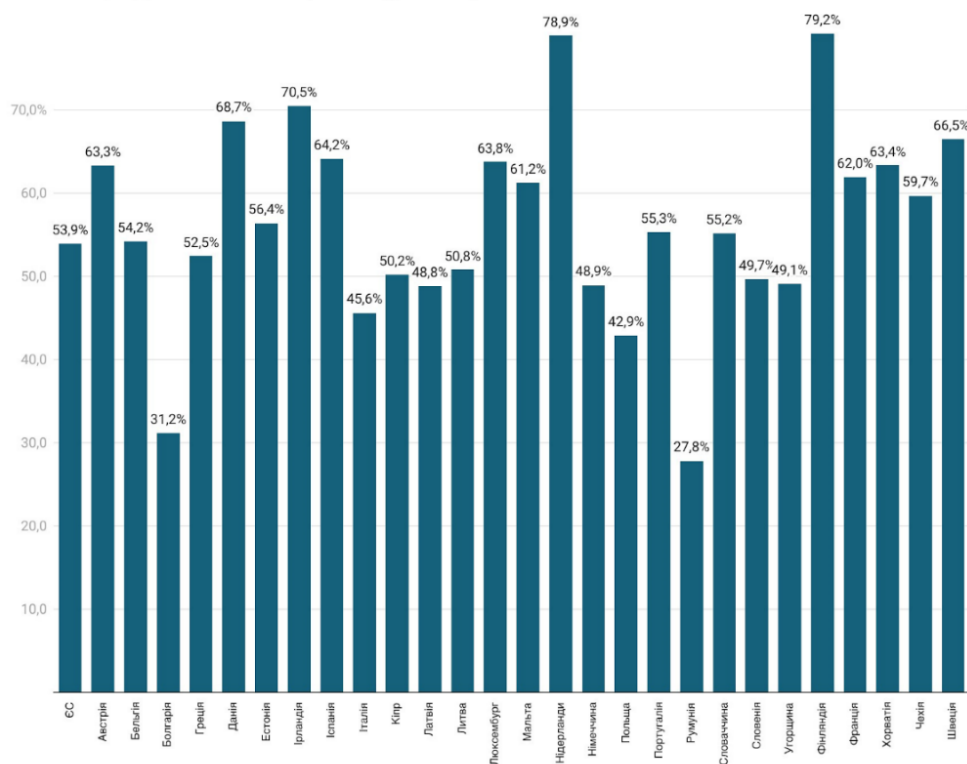
Цифрова трансформація набуває все більшого значення у сучасному житті, впливаючи на поведінку та звички людей. В останні роки цифрові навички стали невід'ємною частиною щоденного існування, адже вони формують основу нашого спілкування способу виконання робочих завдань. Для багатьох сучасних професій цифрові навички є необхідністю, адже, без базового володіння ними, неможливо сприяти інноваціям та залишатися конкурентоспроможними.

На цьому тлі цифровий перехід є пріоритетом для ЄС та держав-членів. Робоча сила та громадськість, що володіють цифровими навичками, є ключовими для досягнення цього. В межах розробки Єдиного цифрового ринку, були запропоновані конкретні цілі для формування та заохочення дій ЄС та держав-членів до 2030 року. ЄС прагне забезпечити щонайменше 80% населення базовими цифровими навичками та збільшити кількість фахівців у сфері ІКТ до 20 мільйонів (приблизно 10% від загальної кількості зайнятих), зрівнявши при цьому кількість чоловіків та жінок у цій галузі до 2030 року [66].

Для оцінки рівня володіння цифровими навичками розглянемо рис. 2.9. Хоча 87% людей (віком від 16 до 74 років) регулярно користувалися Інтернетом у 2021 році, лише 54% володіли принаймні базовими цифровими навичками. Лідерами в ЄС є Нідерланди та Фінляндія (близько 79% від усіх користувачів), а

Болгарія та Румунія значно відстають (31% та 28% відповідно). Решта країн, у середньому, мали показник на рівні 50-60%. Як бачимо з рисунку, велика частка населення ЄС все ще не має базових цифрових навичок, хоча більшість робочих місць вже вимагає таких.

Базові цифрові навички (% осіб), 2021 рік

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.9 Базові цифрові навички (% осіб), 2021 рік [60]

Ще один індикатор впливу DSM - це рівень зайнятості людей у сфері ІКТ. Станом на 2021 рік, працевлаштованих ІКТ-спеціалістів у 2021 році було 8,9 млн (4,5% від загальної кількості зайнятих) [51]. Наразі на ринку праці ЄС залишається загальний дефіцит спеціалістів з ІКТ, а кількість вакансій продовжує зростати в міру появи нових робочих місць. Існує також серйозна проблема гендерного балансу, оскільки лише 19% спеціалістів з ІКТ є жінками.

Аналізуючи рис. 2.10, можемо побачити, що, протягом періоду 2014 - 2021 років, спостерігалось постійне зростання кількості осіб, зайнятих у сфері ІКТ-послуг. В цілому показник зріс на 41% порівняно з 2014 роком. Незважаючи на цей значний результат, для досягнення мети у 20 мільйонів спеціалістів потрібне

прискорення. Станом на 2021 рік Швеція та Фінляндія мали найвищу частку спеціалістів з ІКТ серед робочої сили, з показниками 8% і 7,4% відповідно.

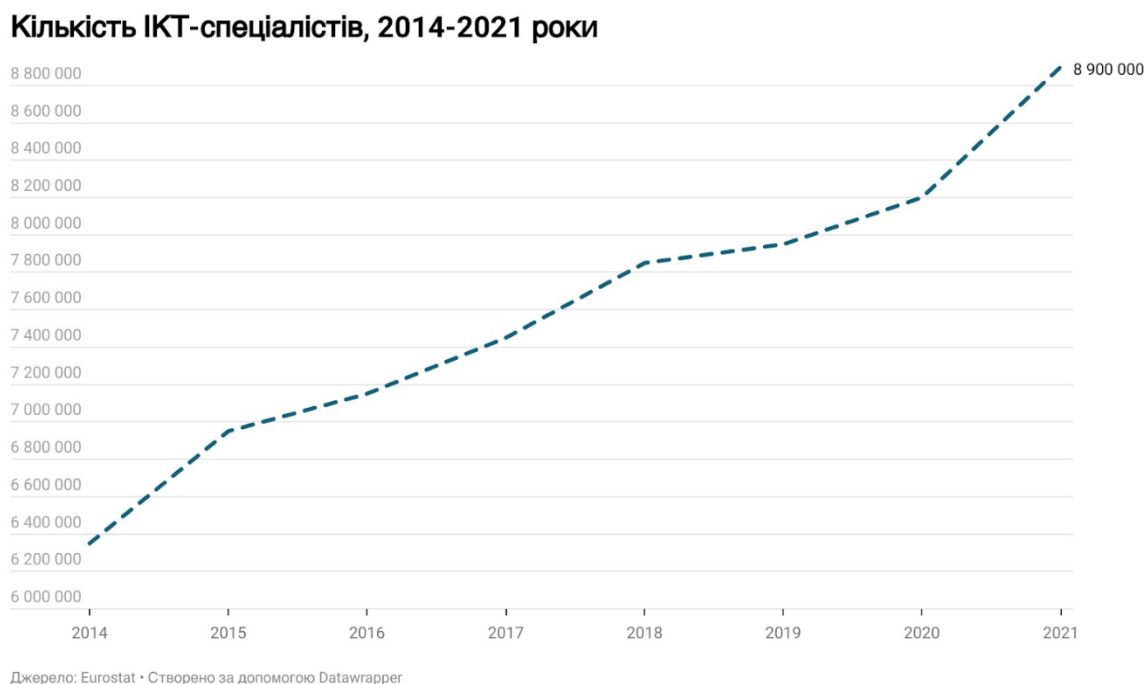

Рис. 2.10 Кількість ІКТ-спеціалістів, 2014-2021 роки [60]

3. Цифрова інфраструктура

Для забезпечення доступу всіх громадян до цифрових послуг та підтримки розвитку цифрового ринку Європейському Союзу необхідна належна інфраструктура цифрового зв'язку з високою продуктивністю, надійністю та стійкістю. Вона має бути оптимізована для використання передових оптоволоконних технологій у фіксованих мережах і для підключення інноваційних бездротових систем, таких як 5G, 6G і Wi-Fi. Таким чином, доступність послуг із гігабітним підключенням та мобільним покриттям 5G набуває все більшого значення для економічної привабливості держав-членів, регіонів та міст.

Хоча ЄС має повне покриття широкосмугового зв'язку, лише 70% домогосподарств можуть отримати вигоду від підключення до фіксованої мережі дуже високої пропускної здатності (VHCN) із потенціалом пропонування гігабітних швидкостей. З рис. 2.11 можемо побачити, що рівень покриття зросло з 19% у 2014 році до 70% у 2021 році. У сільській місцевості ситуація також покращилася: з 7% у 2014 році до 38% у 2021 році. Мальта, Люксембург, Данія, Іспанія, Латвія, Нідерланди та Португалія є лідерами за загальним рівнем покриття

мережі VHCN (в усіх охоплено понад 90% будинків). З іншого боку, у Греції лише 1 із 5 домогосподарств має доступ до мережі. Європейською Комісією було встановлено ціль, згідно з якою до 2030 року гігабітні мережі мають бути доступні для всіх домогосподарств [64].

Покриття фіксованої мережі VHCN у ЄС (% домогосподарств), 2014-2021 роки

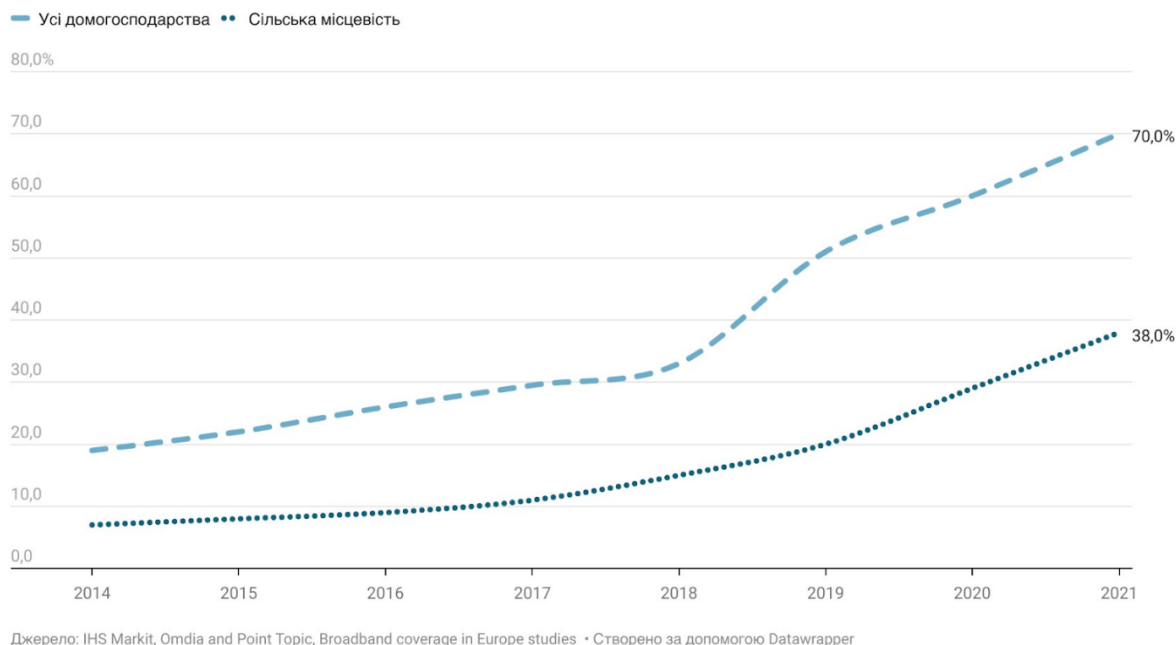

Рис. 2.11 Покриття фіксованої мережі VHCN у ЄС (% домогосподарств), 2014-2021 роки [65]

Варто також зазначити, що у 2021 році покриття мережею 5G було на рівні 66% від усіх населених пунктів ЄС, демонструючи значне зростання з 14% у 2020 році. Окрім систем підключення, напівпровідники є ще однією ключовою технологією для безпечного та стійкого цифрового розвитку. Завдяки новим можливостям обробки даних, переходу до периферійних обчислень та зростаючому попиту на хмарні сервіси, виникає потреба у високоякісних напівпровідникових технологіях. Прогнозується, що ринок чіпів зі штучним інтелектом стане основним каталізатором розвитку всієї галузі протягом цифрового десятиліття.

4. Інтеграція технологій

Цифрові технології надають підприємствам можливість отримати конкурентну перевагу, поліпшити свої послуги та продукти, а також розширити

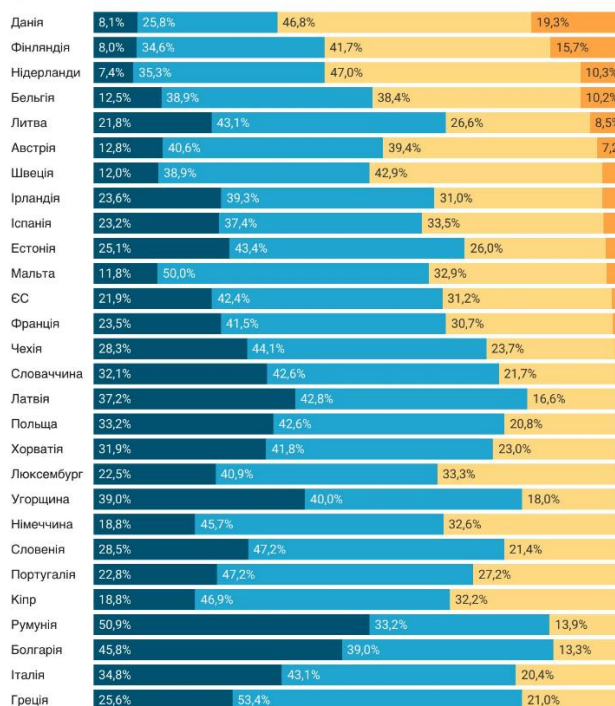
свої ринки. Для цього необхідна потужна інфраструктура та впровадження інноваційних технологій, які сприятимуть розвитку енергоефективних, екологічно чистих, високоефективних та взаємопов'язаних послуг. У своїй ініціативі "Шлях до цифрового десятиліття" Європейська Комісія визначила амбітні цілі, які мають бути досягнуті до 2030 року у сфері інтеграції цифрових технологій: понад 90% малих та середніх підприємств ЄС мають досягти принаймні базового рівня цифрової інтенсивності, 75% компаній ЄС мають використовувати хмарні технології, штучний інтелект та аналіз великих даних, а також збільшити обсяги та фінансування з метою подвоєння кількості успішних технологічних компаній у ЄС [66].

Для дослідження змін ступеня інтеграції технологій я проаналізую Індекс цифрової інтенсивності (ДІІ), який вимірює використання різних цифрових технологій на рівні підприємства. Оцінка ДІІ ґрунтується на тому, скільки з 12 умов було виконано підприємством або ж скільки з 12 передових технологій вони застосовують. Індекс поділяє малі та середні підприємства за дуже високим, високим, низьким і дуже низьким рівнем ДІІ.

У 2015 році переважна більшість підприємств в ЄС, а саме 42%, мали низький рівень цифрової інтенсивності і 20% дуже низький, тобто в середньому лише від 4 до 6 передових технологій використовувалось у діяльності компаній (див. рис. 2.12). За досліджуваний період ситуація значно змінилась і вже у 2022 році 47% компаній мали високий показник індексу і лише 10% дуже низький. Як бачимо з рисунку, ЄС у 2015 році мав всього лиш чотири країни, а саме Данія, Фінляндія, Нідерланди та Бельгія, де була частка підприємств із дуже високим ДІІ (тобто компанії володіють принаймні 10 із 12 цифрових передових технологій), що перевищує 10%, а вже у 2022 році 14 країн було у цьому списку, що демонструє прогрес у розвитку даної частини цифрового ринку. З іншого боку, у таких країнах, як Румунія, Болгарія, Греція та Латвія, понад 25% підприємств зробили лише невеликі інвестиції в цифрові технології і їх процес інтеграції технологій відбувається повільними темпами.

DII у країнах ЄС, 2015 рік

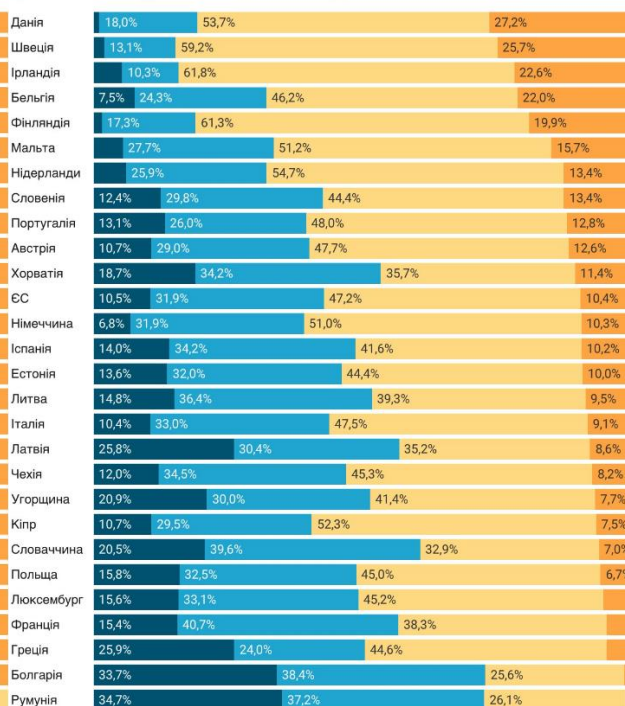
Дуже низький DII Низький DII Високий DII Дуже високий DII

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

DII у країнах ЄС, 2022 рік

Дуже низький DII Низький DII Високий DII Дуже високий DII

Джерело: Eurostat • Створено за допомогою Datawrapper

Рис. 2.12 DII у країнах ЄС, 2015 і 2022 роки [60]

Також варто зазначити, що між великими компаніями та малими і середніми підприємствами існує значний розрив не лише у використанні передових технологій, але й у базових цифрових рішеннях, таких як використання програмного забезпечення та залучення до електронної комерції. Загалом Фінляндія, Данія та Швеція посідають найвищі позиції в цифровій трансформації бізнесу.

Отже, проаналізувавши динаміку 4 ключових напрямків розвитку цифрового ринку, можемо зробити висновок, що забезпечення рівного доступу до цифрових можливостей, підтримка інновацій та адаптація до швидко змінюваного цифрового простору залишаються ключовими пріоритетами для ЄС в рамках розбудови Єдиного цифрового ринку. DSM відіграє ключову роль у формуванні цифрової економіки Європейського Союзу, сприяючи інноваціям, розвитку бізнесу та підвищенню конкурентоспроможності. Проте він також накладає виклики на місцеві бізнес-екосистеми, вимагаючи адаптації до нових умов та регуляторних вимог. Місцеві компанії повинні бути готові до цих змін та шукати можливості в цьому новому цифровому середовищі.

2.3. Країновий/регіональний аналіз стану розвитку цифрової конкурентоспроможності країн ЄС під впливом формування Єдиного цифрового ринку

Розглядаючи переваги функціонування Єдиного цифрового ринку, стає очевидним, що цифрові технології не лише модернізують європейську економіку, але й роблять її більш конкурентоспроможною та стійкою. Розвиток цифрових інновацій стає ключовим фактором для зміцнення позицій ЄС на світовому ринку та забезпечення сталого економічного зростання і покращення життя громадян.

Проте, не всі країни рівномірно отримують вигоди від функціонування ринку та користування цифровими технологіями. До прикладу великі країни демонструють вищі темпи нарощення частки електронної комерції, а малі країни, навпаки, менші. Зовсім іншу ситуацію можна спостерігати з показником доданої вартості сектору ІКТ відносно ВВП. Порівняємо дані 2015 і 2022 років для країн ЄС (див. рис. 2.13).

Додана вартість ІКТ-сектору в ЄС у 2015 та 2020 роках

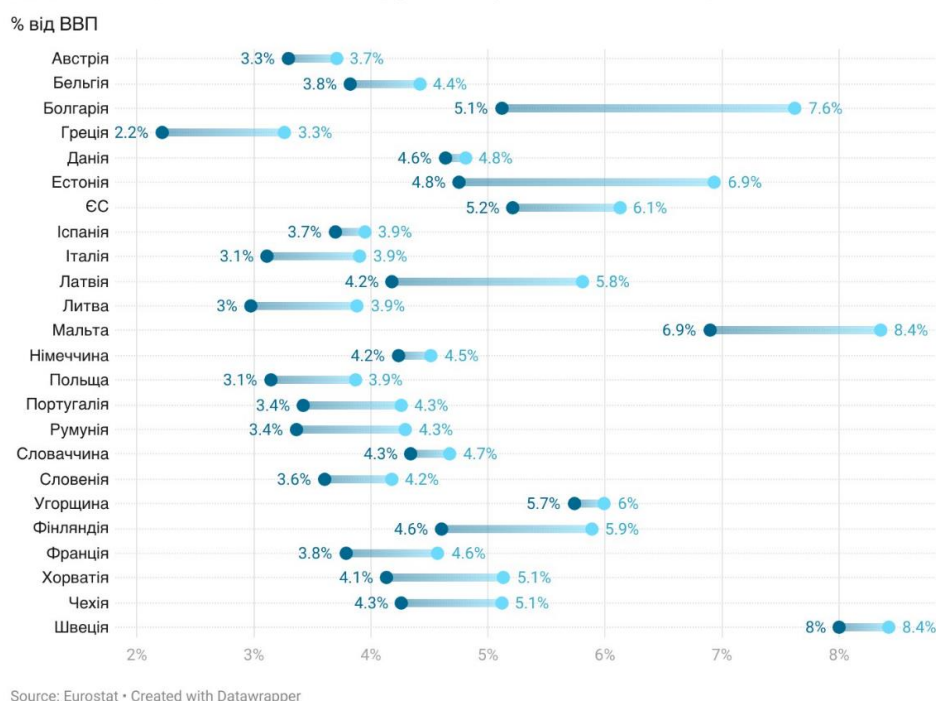

Рис. 2.13 Додана вартість ІКТ-сектору в ЄС у 2015 та 2020 роках, % від ВВП [60]

Серед держав-членів ЄС, зростання частки сектору ІКТ, що вимірюється співвідношенням його доданої вартості до ВВП, була найвищою в Болгарії - у

країні відбулось зростання показника на 2,5 в.п.. Далі у списку йде Естонія та Латвія, де ІКТ-послуги та виробництво ІКТ створюють додану вартість, еквівалентну 6,9% та 5,8% від ВВП, продемонструвавши зростання на 2,1 та 1,6 в.п. відповідно. Щодо найбільшої частки сектору ІКТ відносно ВВП, то вона належить Швеції та Мальті - обидві країни мають показник на рівні 8,4%. Також лідерам є Болгарія та Естонія, маючи 7,6% та 6,9% відповідно. Також варто зазначити, що середній рівень показника по ЄС збільшився з 5,2% до 6,1% за період функціонування Єдиного цифрового ринку. Як бачимо з графіку, найбільші прирости показали невеличкі країни, тоді як незмінні економічні лідери, такі як Німеччина, Франція та Італія, мали в середньому зростання до 1 в.п.

Конкурентоспроможність країни визначає її здатність створювати благополуччя для своїх громадян через економічний розвиток. Світові рейтинги конкурентоспроможності, такі як рейтинги Всесвітнього економічного форуму (WEF) чи Міжнародного інституту розвитку менеджменту (IMD), є важливими інструментами для оцінки потенціалу країни на міжнародному рівні. Країни Європейського Союзу традиційно отримують високі позиції в цих рейтингах, але їх динаміка цій може відображати ряд економічних, політичних та соціальних викликів. Розглянемо це в межах окремих географічних регіонів, використавши рейтинги світової та цифрової конкурентоспроможності за 2022 рік.

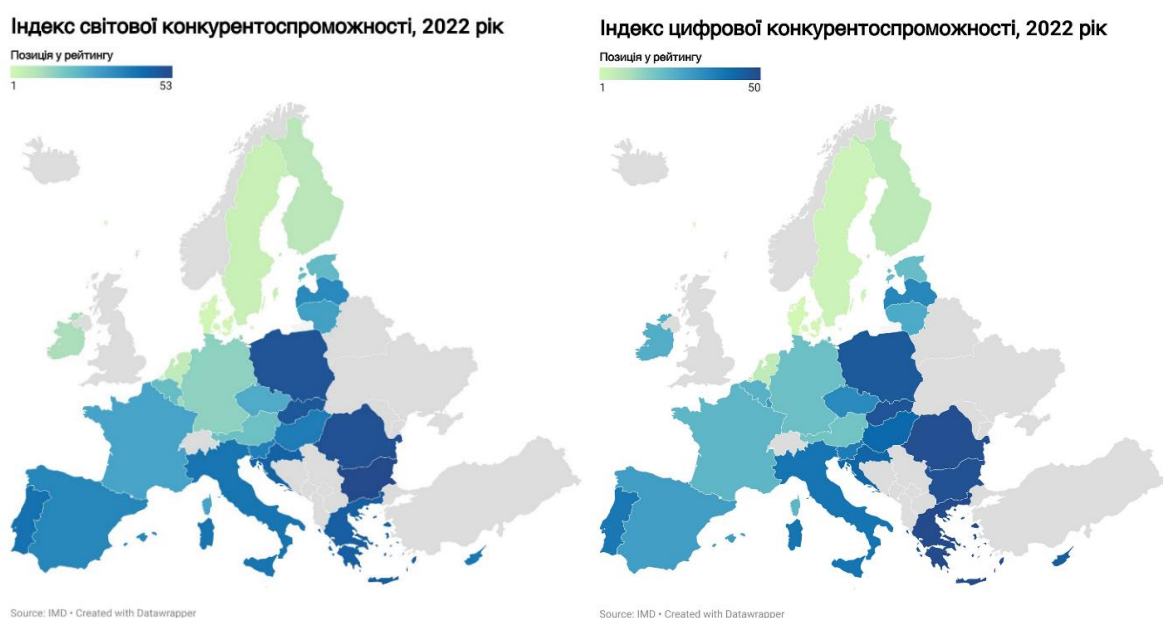

Рис. 2.14 Позиції країн ЄС у рейтингах IMD за 2022 рік [67,68]

Північна Європа: Країни, такі як Фінляндія, Швеція та Данія, традиційно займають високі позиції в рейтингах завдяки своїм високим стандартам освіти, інноваційності та добробуту. Їхній фокус на цифровій трансформації, соціальному захисті та сталому розвитку підтримує їх лідерські позиції.

Західна Європа: Німеччина, як найбільша економіка ЄС, часто виступає на чолі рейтингів завдяки своєму потужному виробничому сектору та інноваціям. Однак вона також стикається з викликами, такими як старіння населення та потреба в модернізації інфраструктури. Окрім того, для країн західної частини ЄС є великі можливості для подальшої діджиталізації економіки за рахунок розвитку цифрового ринку та використання його потенційних переваг.

Південна Європа: Країни, такі як Іспанія, Італія та Греція, мали певні економічні труднощі в минулому, особливо під час економічних криз. Не зважаючи на те, що їх позиції стабілізувалися завдяки реформам та підтримці від ЄС, даний регіон потребує подальших трансформаційних змін як в економічному, так і цифровому розвитку.

Східна Європа: Порівнюючи даний регіон з іншими, очевидно, що він посідає найнижчі позиції в обох рейтингах, однак, країни, такі як Польща, Чехія та Угорщина, демонструють позитивну динаміку завдяки їхнім реформам, інтеграції з європейським ринком та акценту на інноваціях.

У підсумку, можемо підтвердити, що країни ЄС продовжують бути ключовими гравцями у світових рейтингах конкурентоспроможності. Їхній успіх відображає комбінацію інновацій та технологій, якості освіти, стабільність та співпрацю на рівні ЄС.

Як зазначалось раніше, динаміка розвитку цифрового ринку в окремих країнах ЄС відображає широкий спектр економічних, соціальних та технологічних факторів. Давайте розглянемо динаміку розвитку цифрового ринку в кількох ключових країнах ЄС, а саме Німеччина, Франція, Іспанія та Швеція, порівнявши їх позиції у рейтингу DESI за 2014 та 2022 роки.

З 2014 року Європейська комісія публікує Індекс цифрової економіки та суспільства (DESI), метою якого є передусім узагальнення найважливіших

показників цифровізації країн-членів. А по-друге, за допомогою цього показника можна виділити сфери, які потребують особливої уваги та дії, спрямовані на поліпшення ситуації в них. До 2021 року Індекс складався з п'яти компонентів: підключеність, цифрові навички, інтеграція технологій, цифрові державні послуги та використання Інтернету громадянами, але у 2021 році їх кількість зменшилася до чотирьох. Чотири складники Індексу включають 11 блоків, які містять 33 індикатори [56].

Тож розглянемо рис. 2.15, рис. 2.16 та проаналізуємо розвиток цифрового ринку в обраних країнах.

Рейтинг DESI, 2014 рік

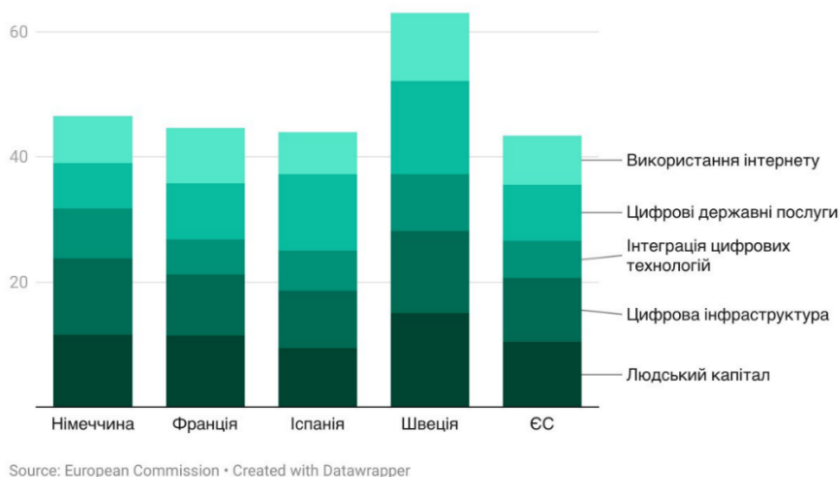

Рис. 2.15 Позиції країн ЄС у рейтингу DESI за 2014 рік [56]

Рейтинг DESI, 2022 рік

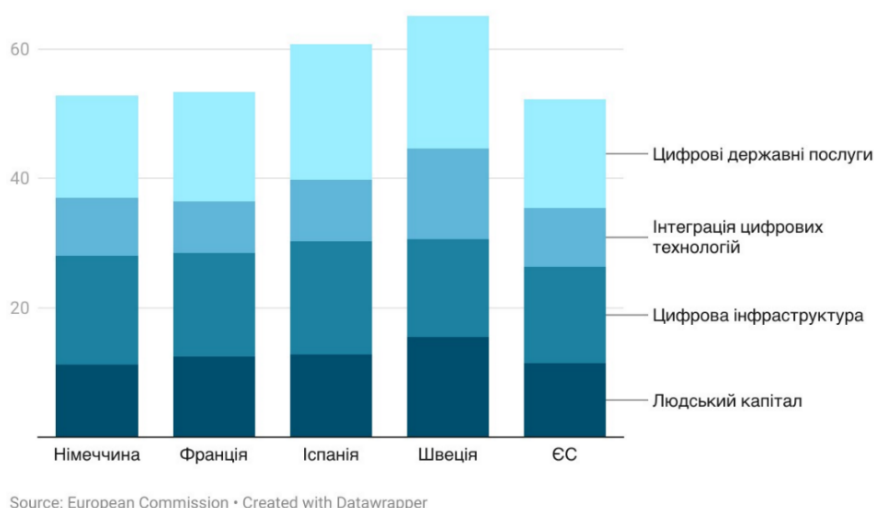

Рис. 2.16 Позиції країн ЄС у рейтингу DESI за 2022 рік [56]

1. Німеччина

У рейтингу DESI 2022 року Німеччина посіла 13-е місце серед 27 країн-членів ЄС, а в 2014 році - 10-е. У сфері людського капіталу Німеччина демонструє неоднозначні результати. Рівень базових цифрових навичок та базових навичок створення цифрового контенту дещо нижчий за середній по ЄС. Однак частка фахівців з ІКТ перевищує середній показник серед країн ЄС. Що стосується зв'язку та підключеності в країні, то рівень покриття значно покращився: наразі країна демонструє результати, що на 75% вище середнього показника по ЄС. Це можна розглядати як важливий крок на шляху до досягнення мети Цифрового десятиліття щодо наявності гігабітних мереж у всіх домогосподарствах до 2030 року. За рівнем проникнення 5G країна посідає четверте місце серед країн-членів ЄС: 87% домогосподарств користуються 5G.

Що стосується інтеграції цифрових технологій компаніями, то більшість показників близькі до середнього показника серед країн союзу. У Німеччині є ще сфери для вдосконалення і державі потрібен ще деякий час, перш ніж вона досягне мети Цифрового десятиліття, згідно з якою 90% малих і середніх підприємств досягнуть базового рівня цифрової інтенсивності. Ефективність цифрових державних послуг також є нерівномірною. Німеччина добре справляється з відкритими даними, але взаємодія між урядом і громадянами потребує вдосконалення.

Загалом, Німеччина, як одна з провідних країн ЄС, зосереджує значну увагу на розвитку цифрових технологій. Останнім часом країна активно вкладає ресурси в створення і розвиток цифрової інфраструктури, зокрема високошвидкісних мереж 5G. Це сприяє покращенню зв'язку та підтримці розвитку IoT. Сама інноваційна стратегія Німеччини «Industrie 4.0» стала важливим кроком у підтримці цифрової трансформації виробничого сектора. Німецькі стартапи, які виникли в області цифрових технологій, такі як SoundCloud і Zalando, стали світовими іменами у сфері музики та електронної комерції. Це приклади успішної інноваційної діяльності, яка виросла в Німеччині та здобула популярність на міжнародному рівні. Проте, навіть з усіма досягненнями, німецький цифровий

ринок залишається під впливом конкуренції з боку американських гігантів, таких як Google, Facebook і Amazon, а також китайських технологічних компаній, наприклад, Alibaba і Tencent. Крім того, для підтримки інноваційного розвитку індустрії потрібна більша увага до цифрової освіти та підготовки кадрів.

2. Франція

Франція посіла 12 місце з 27 країн-членів ЄС у рейтингу DESI 2022 року, піднявшись на дві позиції з 2014 року. Завдяки постійним зусиллям, спрямованим на підтримку цифровізації, Франція покращила свої показники за останні роки. Однак країна ще не увійшла до числа цифрових лідерів.

Цифрову трансформацію французької економіки та суспільства підтримує План реконструкції та Франція 2030 - стратегічний план, спрямований на зміцнення технологічного суверенітету, екологізацію економіки та сприяння інноваціям. Ініціативи реалізуються у кількох напрямках. По-перше, трансформується система освіти та навчання, щоб відповідати потребам цифрової трансформації економіки та суспільства. Зокрема, навчальні заклади оснащуються цифровими інструментами та інфраструктурою, розробляються нові цифрові платформи для полегшення онлайн-навчання, а також впроваджуються заходи з цифрової інклюзії на користь найбільш вразливих верств населення Франції.

Цифровий зв'язок у Франції також покращився за ці роки завдяки численним вдосконаленням фіксованої мережі і продовженню реалізації Національного плану широкосмугового зв'язку. Країна також приділяє особливу увагу розвитку ключових цифрових технологій для зміцнення своєї стратегічної автономії: у 2021 році була запущена стратегія прискорення досліджень у галузі штучного інтелекту, хмарних обчислень, кібербезпеки, квантових технологій і 5G.

Франція досягла прогресу в розробці та наданні цифрових послуг для громадян і бізнесу, а також у цифровізації охорони здоров'я. У країні використовуються цифрові посвідчення особи, загальнозживані процедури переносяться в онлайн режим за допомогою діджитал-платформ та краще використовуються хмарні технології і штучний інтелект для надання державних послуг.

Франція визнає важливість розвитку своєї цифрової економіки і приділяє їй особливу увагу. Під керівництвом президента Макрона були запуснені ініціативи, спрямовані на підтримку технологічних стартапів та інновацій. Station F, розташований в Парижі, є найбільшим стартап-інкубатором у світі та символом амбіцій Франції стати головним центром у сфері цифрових технологій. Франція також активно регулює свій цифровий ринок з метою забезпечення конкуренції та захисту персональних даних громадян. Це дозволяє збалансувати інтереси підприємств та забезпечити безпеку і конфіденційність даних користувачів.

3. Іспанія

Іспанія посіла 7 місце з 27 країн-членів ЄС у рейтингу DESI 2022 року, порівняно з 15 місцем у 2014 році. За останні роки Іспанія досягла відносно значного прогресу, перевершивши свої попередні показники, зокрема в галузі цифрової інтеграції (11-те місце, піднявшись на п'ять позицій з 2021 року), цифрових державних послуг (5-те місце у порівнянні з 7-им у 2021 році) та людського капіталу (10-те місце з 12-го). Іспанія є також лідером ЄС у сфері зв'язку та підключеності, посівши третє місце другий рік поспіль.

Частка людей, які володіють принаймні базовими цифровими навичками, в Іспанії вища, ніж в середньому по ЄС (64% проти 54%), і значно зросла за останні роки. Кількість ІКТ-професіоналів, зайнятих в Іспанії, становить 4,1% порівняно з середнім показником по ЄС, який дорівнює 4,5%. Брак досвідчених фахівців у сфері цифрових технологій обмежує перспективи зростання країни та знижує продуктивність, особливо для МСП та мікропідприємств.

Як зазначалось раніше, Іспанія є лідером ЄС у сфері цифрового зв'язку. Вона продовжує демонструвати стабільний прогрес у розгортанні мереж надвисокої пропускної здатності (VHCN) і впроваджує стратегічні реформи та інвестиції в рамках Фонду реконструкції та стійкості (RRF) для досягнення цілей цифрового десятиліття щодо скорочення цифрового розриву між містами та сільськими регіонами.

Що стосується цифрової інклюзії, то частка МСП з базовим рівнем цифрової інтенсивності та використання соціальних мереж перевищує середній показник по

ЄС. Однак іспанські компанії все ще відстають у використанні нових передових технологій, таких як хмарні обчислення та великі дані. План цифровізації МСП на 2021-2025 роки разом з іншими відповідними політиками та стратегіями підтримуватиме розвиток інновацій та підприємництва в цифровому секторі.

Не менш важливим є сектор цифрових державних послуг, де Іспанія є лідером. Країна продовжує впроваджувати нові послуги та інфраструктуру, щоб відповідати швидкому розвитку технологій та потребам людей. Країна активно розвиває нові цифрові послуги в таких сферах, як охорона здоров'я, ідентифікація осіб, кібербезпека, мобільні додатки та інтеграція штучного інтелекту в державний сектор.

Очевидно, що Іспанія пережила значний ріст у сфері цифрових технологій. Барселона стала важливим технологічним хабом, привертаючи стартапи та інвестиції. Іспанські компанії активно розробляють програмні рішення, мобільні додатки і інші цифрові продукти, що сприяє створенню нових робочих місць і залученню іноземних інвесторів. Особливу увагу слід приділити іспанській ініціативі щодо цифрової освіти та навичок. Це важливий чинник, який сприяє росту цифрового ринку, оскільки підготовлені спеціалісти є ключовим ресурсом для інноваційної економіки. Незважаючи на позитивні тенденції, Іспанія також стикається з викликами, пов'язаними з регулюванням цифрового ринку і конкуренцією, які потребують подальших заходів зі сторони уряду та бізнесу.

4. Швеція

Швеція посідає четверте місце серед 27 країн-членів ЄС у рейтингу DESI 2022 року порівняно з другим місцем у 2014 році. В останні роки Швеція демонструє хороші результати і випереджає середній показник по ЄС, але її прогрес не такий швидкий, як був раніше.

Швеція посідає четверте місце у секторі людського капіталу. Населення країни має високий рівень як базових цифрових навичок (67%), так і навичок, що є вищими за базові (36%). Хоча рівень зайнятості ІКТ-спеціалістів є найвищим в ЄС, пропозиція ІКТ-спеціалістів є недостатньою порівняно з попитом, і 55,1% компаній повідомляють, що їм важко заповнити вакансії. Для Швеції важливо покращити цю

ситуацію, щоб цифрова трансформація бізнесу не сповільнилася і цільовий показник у 20 мільйонів ІКТ-спеціалістів в ЄС до 2030 року був досягнутий.

За рівнем зв'язку Швеція опустилася на дев'яте місце, а покриття 5G є нижчим за середній показник по ЄС, проте країна постійно працює над впровадженням широкосмугового зв'язку, з особливим акцентом на віддалені райони. Шведський бізнес все більше використовує існуючі та нові цифрові технології. У цій сфері Швеція посідає третє місце серед країн ЄС. Завдяки тісній співпраці між академічним і бізнес-секторами, країна швидко впроваджує нові передові технології, зокрема в таких сферах, як штучний інтелект, хмарні та квантові обчислення. Швеція також прагне стати однією з провідних країн світу в галузі електронних компонентів і систем до 2025 року.

Швеція також посідає дев'яте місце у сфері цифрових державних послуг. Шведи мають високий рівень розвитку цифрових технологій, як в бізнес, так і в державному секторі. В державних і приватних організаціях докладається все більше зусиль для підвищення рівня цифровізації та використання передових технологій, таких як штучний інтелект і відкриті дані, проте існує потенціал для подальшого вдосконалення, особливо в таких сферах, як обмін даними та їх повторне використання.

Швеція відома своєю інноваційною культурою та веде цифровий ринок на світовому рівні. Компанії, такі як Spotify і Klarna, стали глобальними лідерами у музичній та фінансовій сферах відповідно. Уряд Швеції підтримує інновації через державні програми та ініціативи, надаючи фінансову підтримку стартапам та дослідницьким проектам. Шведський підхід до освіти та підготовки кадрів також сприяє росту цифрового ринку. Система вищої освіти в Швеції активно співпрацює з бізнесом, що сприяє створенню робочих місць та інноваціям. Однак, як і в інших країнах, Швеція відчуває конкуренцію з боку глобальних технологічних гігантів та повинна постійно адаптуватися до швидко змінюваних технологічних трендів.

Отже, проаналізувавши інформацію, подану в другому розділі, можемо сформулювати наступні підсумки:

По-перше, реалізація стратегії Єдиного цифрового ринку збільшила можливості для ЄС стати провідним світовим експортером та імпортером цифрових послуг і зробила його провідним гравцем у сфері регулювання цифрової торгівлі.

По-друге, в межах реалізації стратегії Єдиного цифрового ринку, відбулось поступове розширення цифрового ринку і збільшення обсягів електронної комерції та ІКТ сектору для усіх типів підприємств. В останні роки спостерігалось поживавлення темпів зростання ринку під впливом пандемії COVID-19 та загального тренду діджиталізації суспільства.

По-третє, потенційні переваги від функціонування Єдиного цифрового ринку посприяли прискоренню процесу діджиталізації економіки ЄС. Забезпечення рівноцінного доступу до цифрових можливостей, підтримка інновацій та адаптація до швидкоплинних цифрових трансформацій залишаються ключовими пріоритетами для ЄС в рамках розбудови Єдиного цифрового ринку.

Останній, але не менш важливий пункт полягає в тому, що Єдиний цифровий ринок відіграє ключову роль у формуванні цифрової конкурентоспроможності ЄС як в межах окремих країн, так і на регіональному рівні. За період функціонування та побудови ринку Комісії та урядам країн-членів вдалось успішно реформувати правове поле, завдяки чому менш розвинені країни вийшли на новий етап розвитку діджиталізації економіки, тоді як постійні лідери зуміли посилити свої позиції на світовій арені.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ

3.1. Стратегії та програми розвитку Єдиного європейського цифрового ринку

Розвиток цифрового суспільства та цифрових технологій модернізує усі сфери життя громадян ЄС. Більш того, це передбачає створення нових способів навчання, виконання робочих завдань та проведення досліджень. Європейська Комісія, розуміючи значущість цифрової трансформації для соціально-економічного розвитку регіону, протягом останніх десятиліть ініціювала ряд стратегічних програм та проектів, спрямованих на підтримку і просування цифрових технологій та служб. Однією з ключових ініціатив було створення Цифрового єдиного ринку. Ця стратегія мала на меті забезпечити вільний рух товарів, послуг та капіталу в цифровому просторі ЄС за рахунок усунення регулятивних бар'єрів і стимулювання інноваційного розвитку.

Однак, цифровий світ повинен базуватися на європейських цінностях – там, де ніхто не залишиться позаду, кожен має право на свободу, захист і справедливість. Саме тому, органи влади постійно працюють над впровадженням нових стратегій та програм розвитку як окремо Цифрового єдиного ринку, так і в загальному для діджиталізації суспільства. Це відображено у низці стратегічних документів і найбільш відомою з них є політична програма «Шлях до цифрового десятиліття».

Цифровий компас, запропонований Європейською комісією у березні 2021 року, визначає стратегічні пріоритети та цілі для сприяння процесу цифровізації в ЄС та подальшого розвитку ринку. Ця стратегія включає пропозицію щодо створення політичної програми "Шлях до цифрового десятиліття", яка встановлює конкретні цілі та етапи, яких необхідно досягти до 2030 року (див. рис. 3.1) [69]. Рада схвалила цю програму 8 грудня 2022 року і вона фокусується на чотирьох ключових напрямках :

1. Цифрові навички та висококваліфіковані спеціалісти;
2. Безпечна та стійка цифрова інфраструктура;
3. Цифрова трансформація бізнесу;
4. Діджиталізація державних послуг [66].

Рис. 3.1 Цілі програми Цифрового десятиліття [66]

За рахунок дотримання цілей та основних принципів програми, цифрова трансформація принесе користь усій Європі. Комісія передбачає досягнення наступних результатів в межах реалізації стратегії та подальшого функціонування ринку:

- Вільний доступ до безпечного цифрового простору та цифрових можливостей;
- Малі і середні підприємства матимуть доступ до необхідних даних та використання цифрових технологій;
- Об'єднання інноваційної інфраструктури для спільної роботи;
- Прозора та чесна конкуренція;
- Онлайн доступ до усіх державних послуг;
- Дослідження будуть фокусуватися на розробці та вимірюванні впливу стійких, енерго- та ресурсозберігаючих інновацій;
- Кібербезпека є ключовим пріоритетом для будь-якої організації [71].

На даний момент існують різні програми підтримки, що сприяють розвитку та трансформації Єдиного європейського цифрового ринку. Однією з таких є «Horizon Europe» - ця програма є найбільшим в ЄС інструментом фінансування досліджень та інновацій, яка також включає підтримку цифрової трансформації [74]. Програма «Digital Europe Programme» є ще однією програмою фінансування ЄС для підтримки проєктів у сфері цифрових технологій, а також вона спрямована на підтримку цифрової інфраструктури, розвиток кібербезпеки та штучного інтелекту [72]. Не менш цікавим є проєкт «Digital Innovation Hubs», що підтримує компанії у вдосконаленні бізнес- та виробничих процесів, продуктів або послуг за допомогою цифрових технологій. Створена мережа інноваційних центрів служить місцем об'єднання підприємств, дослідників та інвесторів для спільної роботи над інноваційними рішеннями у цифровій сфері [73]. Опис інших стратегічних програм та проєктів можна розглянути у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 Стратегічні програми та ініціативи ЄС, спрямовані на трансформацію Єдиного європейського цифрового ринку

Назва програми/проєкту/ініціативи	Короткий опис
European Cloud Initiative	Ініціатива має на меті підтримку створення європейської інфраструктури для обробки великих даних, що сприятиме науковим дослідженням, інноваціям та економічному зростанню
General Data Protection Regulation (GDPR)	Хоча це регулятивна ініціатива, GDPR має глибокий вплив на ринок цифрових технологій у Європі. Вона визначає правила обробки особистих даних і стимулює компанії до впровадження високих стандартів захисту даних
European Institute of Innovation & Technology (EIT Digital)	Це одна з ініціатив EIT, яка спрямована на підтримку інновацій у сфері цифрових технологій через освіту, дослідження та підприємництво
Connecting Europe Facility (CEF) in Telecom	Ця програма зосереджена на підтримці проєктів в галузі цифрової інфраструктури, що сприяють розвитку транс європейських цифрових служб
WiFi4EU	Ініціатива підтримує створення безкоштовних точок доступу Wi-Fi у громадських місцях по всьому ЄС

Продовження таблиці 3.1

Назва програми/проекту/ініціативи	Короткий опис
Digital Skills and Jobs Coalition	Ця проект об'єднує різні зацікавлені сторони з метою підвищення рівня цифрової грамотності населення ЄС

Джерело: складено автором на основі [69]

Аналізуючи ці документи та програми, можна зробити висновок, що ЄС прагне до інтеграції своїх ресурсів та економік задля створення сильного, конкурентоспроможного цифрового ринку. Центральною ідеєю є усунення бар'єрів між країнами-членами та створення сприятливого середовища для інновацій, розвитку та співпраці, що підтверджується його стратегічними документами та ініціативами. Однак їх виконання потребує спільних зусиль всіх країн-членів, а також активної роботи з приватним сектором. В умовах глобальної конкуренції, така інтегрована стратегія може допомогти Європі досягти лідируючих позицій в галузі цифрових технологій та інновацій.

Узагальнюючи описані стратегії та програми розвитку ринку, можна сформулювати три ключові цілі, які є пріоритетними у цифровій трансформації Європи у найближчі роки:

- Розвиток технологій, спрямованих на покращення повсякденного життя людей. Створення та впровадження технологій, які відповідають європейським цінностям;
- Створення єдиного ринку без перешкод, де компанії різного масштабу та сфери зможуть конкурувати на рівних умовах, а також розробляти, продавати та використовувати цифрові технології, продукти та послуги в масштабах, що сприяють підвищенню продуктивності та глобальної конкурентоспроможності;
- Просування ідеї відкритого, демократичного та стійкого суспільства. Створення надійного середовища, де громадяни мають право впливати на свої дії та взаємодію, а також контролювати дані, які вони надають як онлайн, так і офлайн. Цифрова трансформація в Європі повинна

підкреслювати демократичні цінності, захищати фундаментальні права та сприяти розвитку стійкій, кліматично нейтральній та ресурсоефективній економіці [80].

Для успішного впровадження та реалізації спільних цифрових ініціатив, необхідні ефективні механізми співпраці між державами-членами ЄС у рамках побудови Єдиного європейського цифрового ринку. Розглянемо декілька з них:

1. Інституційна співпраця в межах ЄС: передусім, важливо відзначити, що ЄС має складну систему інституцій, що сприяє співпраці держав-членів у цифровій сфері. Однією з ключових інституцій є Європейська Комісія, яка грає центральну роль у розробці та координації ініціатив;
2. Фінансова підтримка та фонди: ще однією важливою складовою є фінансова підтримка з боку ЄС. Наприклад, програма «Horizon Europe» надає фінансування для досліджень та розвитку в галузі інноваційних технологій. Держави-члени активно конкурують за доступ до цих фондів і спільно розробляють проекти, спрямовані на вдосконалення цифрової інфраструктури;
3. Законодавча гармонізація: для спрощення співпраці та реалізації спільних цифрових ініціатив, держави-члени узгоджують свої законодавчі рамки в галузі цифрових технологій. Наприклад, Загальний регламент про захист даних (GDPR) є однією з таких ініціатив, яка сприяє стандартизації заходів зі збереження та обробки особистих даних в усіх країнах-членів;
4. Спільна робота з приватним сектором: ЄС сприяє партнерству між державними органами та приватним сектором у реалізації цифрових ініціатив. Прикладом може бути створення Європейського облікового центру для обчислювальної астрофізики та інших високотехнологічних областей (EuroCC), який спільно керується урядовими органами та приватними компаніями;
5. Обмін досвідом та навчання: для забезпечення успішної реалізації цифрових ініціатив держави-члени обмінюються досвідом та навчають одна одну. Наприклад, ЄС організовує семінари та тренінги для

представників держав-членів щодо кращих практик у впровадженні електронних урядових послуг;

6. Інтернаціональні партнерства: щоб підсилити своє положення в глобальному цифровому просторі, ЄС укладає міжнародні угоди та партнерства. Наприклад, в межах Європейської ініціативи AI4EU ЄС співпрацює з іншими країнами та регіонами світу для розвитку штучного інтелекту;
7. Моніторинг і оцінка результатів: для забезпечення ефективності спільних цифрових ініціатив, ЄС використовує різні інструменти моніторингу та оцінки результатів. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії [69].

Підводячи підсумки варто зазначити, що постійна правова модернізація Єдиного цифрового ринку - це один з найважливіших пріоритетів ЄС в межах цифрової трансформації Європи. Механізми співпраці між державами-членами у сфері цифрових ініціатив є складними та взаємопов'язаними процесами, що передбачає дотримання низки заходів, зазначених раніше. Зважаючи на це, дана політика сприяє реалізації амбітних цифрових проєктів, розвитку інновацій та підвищенню конкурентоспроможності ЄС на світовому ринку.

3.2. Глобальні виклики та потенціал розвитку Єдиного європейського цифрового ринку

У сучасному світі, особливо в контексті Європейського Союзу та його стратегії розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, існують численні можливості для розвитку, так само як і постійні глобальні виклики, що є безпосередніми загрозами та вимагають детального аналізу. До таких викликів можна віднести, наприклад, питання кібербезпеки, конкуренцію з іншими глобальними гравцями та постійні технологічні зміни.

Один з основних викликів, з якими стикається не тільки ЄС, а й сучасний світ в цілому, - це кібербезпека. В епоху цифрових технологій, довіра громадян

важлива для забезпечення прозорості та доступу до інформації та платформ. З іншого боку, довіра в цифрову світі нерозривно пов'язана з кібербезпекою [52]. Цей термін охоплює різноманітні аспекти, пов'язані з захистом інформації та інфраструктури від витоку даних.

В ЄС, як і в інших частинах світу, зросла залежність від інформаційних технологій і Інтернету. Це створює нові можливості для зловмисників, які можуть використовувати кібератаки для викрадення даних і розповсюдження дезінформації. Більш того, вони постійно шукають нові способи проникнення в систему даних задля їх продажу або ж нанесення навмисної шкоди інфраструктурі. Європейські компанії та уряди повинні бути готові до надзвичайних ситуацій та посилювати свої заходи безпеки, так як, наприклад, кібератаки на електронні системи голосування можуть загрожувати виборчим процесам і підірвати довіру до демократичних інститутів. Саме тому, під час спеціального засідання Європейської ради в жовтні 2020 року лідери ЄС закликали посилити здатність ЄС захищати себе від кіберзагроз, забезпечити безпечне комунікаційне середовище, особливо за допомогою квантового шифрування, та забезпечити доступ до даних для судових і правоохоронних цілей [79].

Конфіденційність даних - ще один важливий аспект цього виклику. Збільшення обсягів збору та обробки особистих даних створює питання щодо захисту приватності громадян. Рівень регулювання цього питання в ЄС зростає завдяки Загальному регламенту про захист даних (GDPR). Ця ініціатива вимагає, щоб компанії дотримувалися високих стандартів щодо обробки та захисту особистих даних своїх клієнтів. Порушення цих стандартів може призвести до нарахування штрафів, що може суттєво вплинути на бізнес-практику компаній [75].

Конкуренція є не менш важливим глобальним викликом для розвитку Єдиного цифрового ринку в ЄС, адже такі глобальні гравці, як США та Китай, можуть вносити корективи в процес його розвитку. Китай вже став глобальним гравцем у галузі технологій та штучного інтелекту, і ця країна активно інвестує в розробку майбутніх технологій, таких як 5G та квантові обчислення. США, у свою чергу, володіють значними ресурсами і технологічними компаніями, які

конкурують на світовому ринку. Такі компанії, як Alibaba, Tencent, Amazon, і Facebook, вже займають ключові позиції у світі цифрового бізнесу. Ці гіганти мають значні фінансові ресурси та доступ до великих ринків споживання, що дозволяє їм інвестувати в дослідження та розвиток нових технологій і здобувати конкурентні переваги. Для європейських компаній конкурувати з ними може бути складним завданням. Більш того, така конкуренція буде впливати на рівень інноваційності та конкурентоспроможності європейських компаній і таким чином потребувати додатково регулювання і захисту з боку наднаціональних органів.

Недостатня інвестиційна активність у власному цифровому просторі та недостатня кількість висококваліфікованих фахівців можуть бути потенційними загрозами для підвищення ефективності функціонування ринку. Порівняно з Азією та США, Європа відстає за обсягами інвестицій у стартапи, дослідження та розвиток нових технологій, а також ЄС потребує більше фахівців у сферах штучного інтелекту, кібербезпеки, інтернету речей та інших областях для розширення ринку. Зважаючи на дані проблеми, Європейська Комісія розробила стратегію "Шлях до цифрового десятиліття", де описала важливість досягнення стратегічних цілей у сфері цифрового розвитку до 2030 року, включаючи питання нарощення ІКТ-спеціалістів та фінансування проектів для просування інновацій у бізнес-середовище [66].

Зважаючи на величезне правове підґрунтя, яке потрібне для подальшого розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, потенційним проблемним питанням може бути уніфікація та гармонізація національних регуляцій і законодавства щодо європейського ринку. ЄС намагається створити єдиний цифровий простір, але різниця в підходах до регулювання між країнами може стати перешкодою для більш ефективної трансформації. Наприклад, проблеми щодо захисту даних та оподаткування цифрових послуг можуть призвести до фрагментації ринку.

Технологічні зміни є невід'ємною частиною глобальних викликів. Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект та квантові обчислення, створює нові можливості і ризики для розвитку Єдиного цифрового ринку. Європа володіє

значним технологічним потенціалом завдяки своїй довгій історії наукових досліджень та розвитку високотехнологічних галузей, таких як інформаційні технології, медицина, автомобільна промисловість та інші. Прикладом може служити розвиток штучного інтелекту в Європі, де компанії виготовляють передові розробки у сфері машинного навчання. Ці технологічні досягнення створюють основу для розвитку нових продуктів та послуг, які можуть бути конкурентоспроможними на глобальному ринку. На даний момент, Європейська Комісія активно працює над Європейською стратегією штучного інтелекту. Вона має на меті вибудувати у ЄС глобальний центр у сфері штучного інтелекту та гарантувати, що ця технологія служить інтересам людей і є надійною та безпечною. Дана ціль реалізується через впровадження конкретних правил та заходів в межах функціонування цифрового ринку, віддзеркалюючи європейський підхід досягнення високої якості та довіри [76].

Крім того, Європа також має постійно зростаючу галузь наукових досліджень і розвитку інновацій. Багато європейських країн інвестують значні кошти в дослідження та розвиток, сприяючи створенню нових технологій та інноваційних рішень. Прикладом є Програма «Horizon Europe» Європейського союзу, яка фінансує наукові проекти та дослідження у різних галузях науки та технологій [74].

В рамках цієї ініціативи, відбулось значне розгортання технологій Інтернету речей (IoT). IoT відкриває широкі можливості для збору, аналізу та використання даних в різних галузях, включаючи промисловість та міське управління. Вона пропонує новаторські рішення та сприяє створенню розумного середовища. Разом із використанням периферійних обчислень, майбутня реалізація технологій Інтернету речей призведе до революційних змін в організації та моніторингу виробництва та процесів у стратегічних ланцюгах доданої вартості. Це сприятиме переходу європейської промисловості до більш екологічного та орієнтованого на цифровізацію способу функціонування. [77].

Ще однією важливою сферою є розвиток квантових технологій. Європа активно вкладає ресурси у дослідження квантових обчислень, які можуть

дозволити вирішувати завдання, які зараз залишаються поза межами сучасних обчислювальних систем. Прикладом є Європейський квантовий обчислювальний консорціум, який об'єднує декілька країн для спільних досліджень у цій області і працює як центр співпраці для побудови міцної, динамічної екосистеми між бізнес-учасниками та провідними дослідницькими та технологічними організаціями [78].

Зрештою, усі зусилля щодо розвитку цифрового ринку направлені на його розширення, а отже збільшення об'ємів торгівлі та загальної економічної вигоди для ЄС. Саме тому, це зумовлює потребу в прогнозуванні основних показників його розвитку. Для прогнозування було обрано показник E-GDP, тобто частку електронної комерції у ВВП ЄС, так як саме цей показник відображає масштаби та швидкість діджиталізації торгівлі в ЄС.

Розробимо три варіанти прогнозів до 2027 р. Почнемо з використання лінії тренду, а саме лінійної, що зображено на рис. 3.2 (а). Прогнозування за допомогою лінії тренду є однією з найпоширеніших методик у статистиці та економіці для прогнозування майбутньої поведінки змінної на основі її минулої динаміки. Щоб побудувати лінію тренду, спочатку потрібно зібрати історичні дані змінної, що аналізується. Ці дані можуть бути подані у вигляді часових рядів, які показують значення змінної на різні моменти часу. Важливо зазначити, що прогнози, здійснені за допомогою лінійної лінії тренду, є лише наближеними і не гарантують точних результатів, особливо у випадку, коли змінна має складну та неперервну динаміку. Однак, вони можуть бути корисні для загального розуміння тенденцій та прогнозування загального напрямку змін у майбутньому.

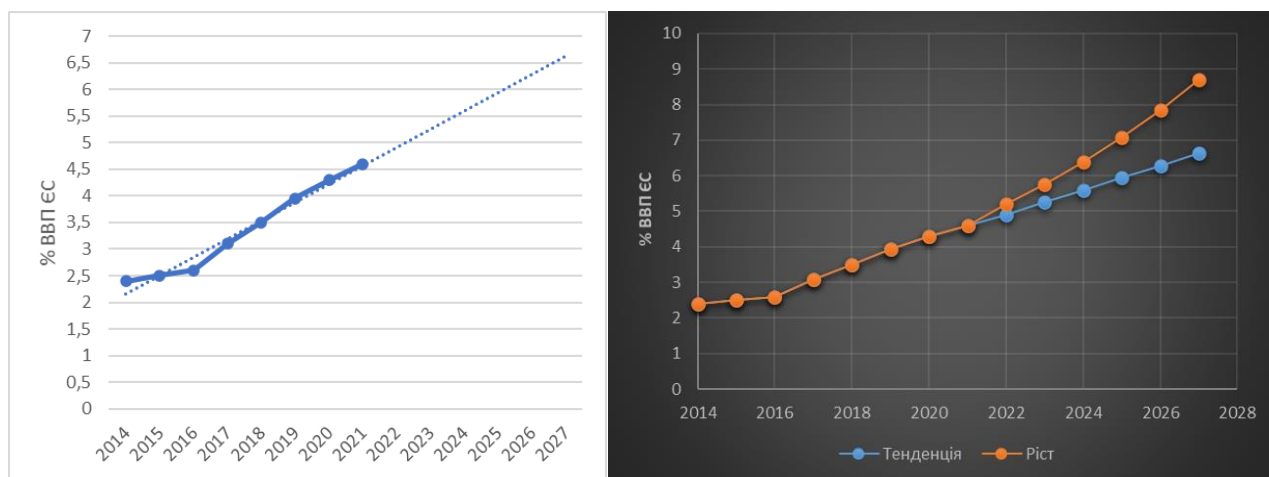

Рис. 3.2 Прогноз показника E-GDP до 2027 року в ЄС

а) за допомогою лінії тренду

б) за допомогою функції

Джерело: розроблено автором на основі [63]

Далі для прогнозу використаємо дві різні функції: «Тенденція» та «Ріст», результат роботи яких зображено на рис. 3.2 (б). Функція «Тенденція» в Excel дозволяє виконувати прогнозування на основі історичних даних. Вона схожа до лінійної лінії тренду, тому що побудована на методі лінійної регресії, який дозволяє визначити залежність між змінною, що аналізується, та часом.

Функція «Ріст» у програмі Excel дозволяє прогнозувати значення наступного періоду на основі попередніх значень. Ця функція використовує експоненційне згладжування для зменшення впливу випадкових факторів і збереження трендів. Щоб використовувати функцію Ріст, потрібно мати мінімум два значення, щоб визначити початкове значення. Цікавою особливістю функції «Ріст» є те, що вона може бути використана для прогнозування значень у майбутньому, а також для повторного прогнозування значень на основі нових даних, що з'явилися після створення початкового прогнозу.

Аналізуючи результати спроектованого прогнозу, можна припустити, що частка електронної комерції у ВВП ЄС буде зростати. Відповідно до результатів, зроблених з використанням функцій, показник збільшиться майже у два рази до рівня 8,7%. Функція «Ріст» показує трохи динамічніше зростання ніж «Тенденція», за допомогою якої було отримано результат на рівні майже 7% ВВП. Однак варто пам'ятати, що при такому виді прогнозування не враховуються

зовнішньоекономічні фактори, які можуть значно вплинути на реальні результати у майбутньому.

Отже, Єдиний європейський цифровий ринок має великий потенціал для розвитку у глобальному цифровому просторі завдяки своїм інноваційним та технологічним можливостям, незважаючи на постійні глобальні виклики, що супроводжують процес трансформації ринку з початку його побудови. Успіх європейської цифрової стратегії буде вимірюватися тим, наскільки добре ЄС зможе використовувати цифрові технології для надання суспільних благ європейським громадянам. Однак для того, щоб ця цифрова трансформація була успішною, потрібно забезпечити постійну регуляторну підтримку у питаннях безпеки даних та надійності технологій, а також забезпечити підприємствам доступ, компетенцію та засоби для їх цифровізації. Координація зусиль між державами-членами, регіонами, суспільством і приватним сектором є ключовою для досягнення цього та зміцнення європейської лідерської позиції на глобальному цифровому ринку.

3.3. Інтеграція України до Єдиного європейського цифрового ринку

Український уряд визначив інтеграцію України до Єдиного цифрового ринку ЄС як своє головне пріоритетне завдання у контексті галузевої інтеграції з ЄС. На саміті Україна-ЄС, що відбувся 6 жовтня 2020 року, це було відзначено як важливий крок у розвитку цифрового сектору для зміцнення економічної інтеграції та гармонізації нормативно-правової бази в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [82].

Україна, як одна з найбільших європейських країн, володіє великим інформаційним потенціалом. Таким чином, інтеграція нашої країни в цифровий ринок Європи буде мати значний внесок як для українського, так і для європейського ринку, використовуючи можливості та виклики, які створюються у сфері цифрових інновацій та електронної торгівлі.

Поточний стан діджиталізації економіки України є нижчим від середнього в ЄС. Для підтвердження або ж спростування даного твердження, розглянемо три

різних міжнародних рейтинги, які оцінюють рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та регуляторне середовище країн в даній сфері:

1. Індекс цифрової конкурентоспроможності WDCR (World Digital Competitiveness Ranking) складається з трьох основних компонентів: знання, технологія та готовність до майбутнього. Компонент "Знання" вимірює здатність розуміти та вивчати нові технології, включаючи цифрові навички, здібності та наукові розробки. Компонент "Технологія" оцінює умови економіки для розробки нових цифрових інновацій, включаючи регуляторне середовище, доступ до капіталу та технологічну базу. Компонент "Готовність до майбутнього" оцінює підготовленість бізнесу, громадян та держави до цифрових трансформацій, цифрову адаптивність, мобільність та е-участь [68].

Таблиця 3.2 Індекс цифрової конкурентоспроможності WDCR

	2015	2018		2022	
Країна	Ранг	Ранг	Оцінка	Ранг	Оцінка
Україна	60	58	51,29	54	50,07
Бельгія	23	23	82,16	23	81,34
Данія	8	4	96,76	1	100
Італія	38	41	64,95	39	68,33
Польща	33	36	68,55	46	63,09
Франція	32	26	80,75	22	81,42

Джерело: складено автором на основі [68]

2. Індекс мережевої готовності NRI (Networked Readiness Index) відображає ступінь розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у країнах, і складається з 62 показників. Індекс включає 4 складові: Технології (доступ до них, наявність контенту, перспективність технологій), Люди (участь громадян, бізнесу, та держави в процесі цифрової трансформації), Державне управління (довіра, регуляторні умови, та інклюзивність) та Вплив (економічний, соціальний, та гуманітарний вплив цифрових трансформацій) [85].

Таблиця 3.3 Індекс мережевої готовності NRI

	2016		2019		2022	
Країна	Ранг	Оцінка	Ранг	Оцінка	Ранг	Оцінка
Україна	64	4,2	67	48,91	50	55,71
Бельгія	23	5,4	20	72,62	21	70,04
Данія	11	5,6	6	81,08	6	78,26
Італія	45	4,4	34	63,21	32	64,11
Польща	42	4,5	37	61,46	34	61,16
Франція	24	5,3	18	73,42	16	72,19

Джерело: складено автором на основі [85]

3. Індекс розвитку електронного урядування EGDI (E-Government Development Index) створений ООН для вимірювання готовності національних урядів до використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для надання послуг населенню та бізнесу, а також їх застосування в діяльності державних органів. Індекс складається з трьох основних компонентів, які оцінюють Державні онлайн-послуги, Телекомунікаційну інфраструктуру та Людський капітал [86].

Таблиця 3.4 Індекс з розвитку електронного урядування EGDI

	2016		2018		2022	
Країна	Ранг	Оцінка	Ранг	Оцінка	Ранг	Оцінка
Україна	62	0,6	82	0,61	46	0,8
Бельгія	19	0,78	27	0,8	39	0,82
Данія	9	0,85	1	0,91	1	0,97
Італія	22	0,77	24	0,82	37	0,83
Польща	36	0,72	33	0,79	34	0,84
Франція	10	0,84	9	0,87	19	0,88

Джерело: складено автором на основі [86]

Проаналізувавши результати трьох рейтингів, можна зробити висновок, що Україна відстає від європейського рівня діджиталізації економіки. Проте, кожен індекс показує позитивну динаміку, що свідчить про нашу готовність до інтеграції в Єдиний європейський цифровий ринок, а також значний прогрес у даному напрямку.

Окрім того, Єдиний цифровий ринок є ключовим інструментом для зміцнення економічної інтеграції у внутрішній ринок ЄС та сприяння цифровізації України відповідно до європейських та міжнародних стандартів. Інтеграція передбачає розширення взаємного доступу до онлайн-ринків і цифрових послуг, а також приєднання України до єдиної з ЄС нормативної бази, стандартів та процедур щодо електронних контрактів, електронних платежів та розрахунків, поширення цифрового контенту, оформлення авторських прав, а також надання транскордонних цифрових послуг [87]. Тож розглянемо потенційні переваги більш детально.

По-перше, інтеграція в європейський цифровий ринок забезпечить українським компаніям доступ до європейських ринків, що відкриє нові можливості для зростання. Зменшення регуляторних, інформаційних та організаційних бар'єрів дозволить знизити витрати в транскордонній цифровій торгівлі між Україною та ЄС, а також покращити логістику. Європейські інвестори зможуть також бути більш зацікавленими в фінансуванні українських інноваційних проєктів та стартапів, що сприяє розвитку даного сектору.

По-друге, Україна зможе отримати повний доступ до передових технологічних розробок та найкращих практик від європейських компаній та організацій, включаючи сучасну цифрову інфраструктуру та технології, такі як штучний інтелект, хмарні платформи та сервіси, Big Data та інше. Це сприятиме поліпшенню рівня організації та автоматизації виробничих процесів, а також кваліфікації робочої сили.

Безпосередніми перевагами інтеграції також є створення нових робочих місць, розвиток цифрового освітнього середовища, зміцнення прав споживачів та підвищення рівня безпеки даних, впровадження кращих європейських практик, що передбачають зростання якості та прозорості у наданні державних цифрових послуг та електронного урядування та загальне підвищення ефективності галузей економіки і, як наслідок, зростання продуктивності економіки України.

Фахівці також стверджують, що зменшення регуляторних бар'єрів між Україною та ЄС у цифровій сфері, а також їх наближення до рівня ЄС, матиме

позитивний вплив на обидві економіки. Це може призвести до збільшення ВВП України на 0,42% за кожен 1% зростання діджиталізації української економіки. Кумулятивний позитивний вплив на ВВП може становити від 2,4 до 12,1% додаткового зростання протягом усього періоду апроксимації. Наближення нормативно-правової бази та цифрового розвитку України до рівня ЄС може збільшити двосторонню торгівлю на 7,6-12,2% в експорті послуг та на 11,8-17% в експорті товарів з України. Експорт послуг з ЄС в Україну може зрости на 5,7-9,1%, а експорт товарів з ЄС в Україну – на 17,7-21,7%. Зниження цифрових регуляторних бар'єрів може також призвести до покращення добробуту України на рівні 3,6-7,8% [82].

Завдяки цим перевагам, інтеграція України в європейський цифровий ринок має потенціал стати стратегічним кроком у розвитку країни та підвищення її конкурентоспроможності у світовому інформаційному просторі. Водночас цей процес передбачає виконання зобов'язань, включаючи приведення національного законодавства та стандартів у відповідність до вимог ЄС, забезпечення інституційної і технічної спроможності, а також сумісності цифрових систем. Саме тому, процес інтеграції не є легким і супроводжується численними проблемами та перешкодами, а саме:

- Законодавча гармонізація;
- Питання кібербезпеки та захисту даних;
- Потреба у новітній технічній інфраструктурі;
- Економічна нерівність;
- Підвищення рівня конкуренції;
- Зростаюча потреба у висококваліфікованих фахівцях;
- Бюрократія та адміністративні перешкоди [82].

Однією з основних перешкод є необхідність гармонізації законодавства України з європейськими нормами та стандартами в галузі цифрової технології та захисту даних. Це включає в себе адаптацію до загального регламенту з захисту даних (GDPR) та інших регуляторних актів. Потрібно розробити та впровадити правові зміни, щоб забезпечити відповідність українських компаній європейським

стандартам та зменшити ризики порушення закону. Для цього необхідно покращити свою технічну інфраструктуру. Це охоплює розширення швидкості та доступності Інтернету, розвиток 5G мереж та забезпечення безпеки мережі.

Більш того, український бізнес повинен бути готовим до потенційних перешкод, з якими він може зіткнутись після приєднання України до Єдиного цифрового ринку. Для подолання зростаючої конкуренції, компаніям доведеться покращити якість продуктів та послуг, а також маркетингу та реклами. Разом з цим, вони потребуватимуть висококваліфікованих спеціалістів, які попередньо повинні отримати якісну освіту від держави. Ще одним поробленим питанням можуть бути бюрократичні процедури та складні адміністративні вимоги, які здатні гальмувати розвиток цифрового бізнесу в Україні.

Враховуючи усі проблеми та перешкоди, інтеграція України в європейський цифровий ринок є складним та багатогранним процесом, який вимагає уважного вивчення правових, технічних та економічних аспектів. Ці аспекти взаємодіють та впливають один на одного, тож їхнє врахування є важливим кроком до успішної інтеграції. Розглянемо ці аспекти в таблиці та детально розкриємо їх.

Таблиця 3.5 Вивчення правових, технічних та економічних аспектів, які потрібно врахувати для успішної інтеграції України в ЄС

Аспект	Правовий	Технічний	Економічний
1. Законодавча гармонізація	Гармонізація національного законодавства України з європейськими нормами, зокрема GDPR та іншими регуляторними актами	Адаптація технічних стандартів та протоколів до європейських вимог	Оцінка витрат на впровадження необхідних технічних рішень та змін у бізнес-процесах
2. Кібербезпека та захист даних	Встановлення стандартів та правил для захисту особистих даних та кібербезпеки, відповідно до європейських норм	Розробка надійних систем кіберзахисту	Оцінка вартості запровадження систем захисту даних для протидії кіберзагрозам для запобігання витратам у випадку витоку інформації.
3. Технічна інфраструктура	Розширення доступу до високошвидкісного Інтернету та розвиток 5G мереж для забезпечення доступності цифрових послуг	Модернізація інфраструктури та розширення кількості цифрових сервісів та платформ.	Оцінка необхідних інвестицій у розвиток та відновлення технічної інфраструктури

Продовження таблиці 3.5

Аспект	Правовий	Технічний	Економічний
4. Економічна нерівність	Проведення заходів для зменшення економічної нерівності та забезпечення доступності цифрових ресурсів для всіх верств населення	Розробка програм та проектів для розвитку інфраструктури в менш розвинених регіонах	Оцінка потенційних переваг та загроз від інтеграції в європейський цифровий ринок для різних галузей економіки
5. Електронна торгівля та конкуренція	Підготовка українських підприємств до зростаючої конкуренції на європейському ринку електронної торгівлі	Покращення якості продуктів та послуг, активний маркетинг та реклама для виходу на європейський ринок	Оцінка конкурентоспроможності українських компаній на європейському ринку та визначення можливих сегментів для розвитку
6. Освіта та навчання	Надання високоякісної освіти та підготовки фахівців з цифрових технологій	Сприяння навчанню та підвищенню кваліфікації працівників у сфері цифрових технологій	Оцінка витрат на освітні програми та навчання
7.Адміністративні перешкоди	Спрощення та узгодження процедур для реєстрації бізнесу та отримання дозволів для розвитку цифрового бізнесу	Зменшення адміністративних перешкод та часу, потрібного для створення та розвитку цифрових компаній	Визначення ресурсів, необхідних для вирішення адміністративних питань та реформи бюрократичних процедур

Джерело: складено автором на основі [82]

Ці аспекти взаємодіють та визначають успіх інтеграції України в європейський цифровий ринок. Їх урахування та ефективне вирішення відповідних завдань допоможе Україні успішно інтегруватися та забезпечити стале економічне зростання і розвиток країни.

Очевидно, що розвиток сектора цифрових технологій є однією з пріоритетних сфер для підготовки та успішного приєднання українського цифрового ринку до Європи. Загальний успіх цього напрямку буде залежати від активної взаємодії між урядом, бізнесом та установами, а також від здатності адаптувати та інноваційно розвивати існуючі стратегії та плани розвитку ринку.

Не менш важливим елементом стратегії росту і інноваційного розвитку країни є вивчення можливостей партнерства з європейськими компаніями та інститутами для реалізації спільних проектів та програм. Україна має значний потенціал у сфері інформаційних технологій та цифрових інновацій, і співпраця з

європейськими партнерами може стати важливим чинником для пришвидшення процесу інтеграції. Однією з ключових переваг партнерства є обмін інформацією та людськими ресурсами.

Зокрема, можливості для співпраці можуть включати об'єднання українських та європейських команд для спільної розробки програмного забезпечення, реалізації проєктів у напрямках штучного інтелекту, аналізу даних, розробки рішень для Інтернету речей, блокчейну та багатьох інших сфер. Партнерство також може розглядатися на рівні державних організацій та наукових установ. Україна може співпрацювати з європейськими агентствами та університетами у сферах наукових досліджень, освіти та розвитку інфраструктури для цифрових проєктів. Прикладом може бути спільне фінансування наукових досліджень, створення інноваційних технологічних центрів або обмін науковими працівниками.

Після початку повномасштабного вторгнення, процес інтеграції України до ЄС відчутно активізувався, це торкнулось також і цифрової сфери. В рамках допомоги біженцям, що вимушено покинули територію України, Єврокомісія та Європарламент забезпечили доступний та безкоштовний роумінг українцям, таким чином скоординували операторів зв'язку з ЄС та України. Оператори ЄС також допомогли створити точки доступу Wi-Fi для біженців і видали понад 2,5 мільйона SIM-карт у період з березня по травень 2022 року [81].

Найбільш визначною подією стало приєднання України до Програми «Digital Europe». Це передбачає, що українські підприємства, організації та органи державного управління зможуть отримати фінансування для підтримки програм в таких сферах, як суперкомп'ютери, штучний інтелект та цифрові навички [83]. Також, Європейська комісія провела декілька заходів, таких як Tech4UA та Digital Assembly 2022, де було наголошено на продовженні підтримки цифрового сектору України та, результатом яких, стало створення діджитал-технічного хабу для пожертвувань обладнання в Україну [81].

Останні 1,5 роки ЄС також активно допомагає нам з протидією дезінформації. В рамках цього, було вжито низку невідкладних заходів для

обмеження поширення неправдивої інформації, пов'язаної з війною в Україні. Крім того, Комісія запровадила заходи щодо призупинення мовлення низки прокремлівські ЗМІ, що є важливими та інструментальними засобами підтримки агресії Росії проти України [88].

Як бачимо, на даний момент, ведеться активна робота з ЄС щодо поступової інтеграції України до Єдиного європейського цифрового ринку, що зрештою сприятиме цифровій трансформації всередині країни та створить нові можливості для фізичних осіб та бізнесу.

В рамках даного дослідження, було розроблено **рекомендації** з метою сприяння швидшій та більш ефективній інтеграції українського ринку в єдиний європейський цифровий простір. Вони були сфокусовані на двох напрямках: електронна комерція та телекомунікації.

1. Електронна комерція

Мета - усунення перешкод та бар'єрів для транскордонної електронної комерції, підтримка розвитку даного напрямку з урахуванням ринкових тенденцій.

Рекомендації:

- Просування діяльності онлайн-ринків за рахунок створення безпечного та надійного простору для споживачів та продавців;
- Контроль над юридичними та фізичними особами підприємців та громадськими організаціями для виявлення та усунення нечесної підприємницької діяльності;
- Забезпечення достовірної системи відгуків про товари та створення прозорості та доступної системи доставки;
- Запобігання монополізації ринків за допомогою впровадження у дію європейських правових документів;
- Заборона геоблокування та геодискримінаційних практик;
- Гарантування захисту прав і інтересів споживачів на ринку електронної комерції на всіх етапах придбання товарів або послуг;
- Створення онлайн-платформи для вирішення конфліктів у сфері електронної комерції;

- Спрощення податкової системи та процесу митного оформлення товарів для стимулювання діяльності електронної комерції [89].

2. Телекомунікації

Мета - усунення перешкод та бар'єрів для транскордонного розповсюдження онлайн-послуг і контенту, розвиток телекомунікаційної сфери та побудова сприятливого бізнес-середовища середовища у галузі телекомунікацій.

Рекомендації:

- Гармонізація національного законодавства з урахуванням положень Європейського Кодексу електронних комунікацій та використанням кращих практики ЄС та досвіду інших країн-членів;
- Прискорення процесу імплементації директив та політик ЄС, таких як Директива 2014/61/ЄС, Директива (ЄС) 2019/790 та Директива (ЄС) 2019/770, що стосуються розбудови телекомунікаційної і цифрової інфраструктури, захисту авторського та суміжних прав і регулювання контрактів на постачання цифрового контенту або цифрових послуг;
- Трансформація та посилення ролі національного регулятора у даному секторі;
- Затвердження плану розбудови широкосмугового зв'язку та відновлення інфраструктури в повоєнний період і розробка відповідних заходів для його реалізації [90].

Разом із вищевикладеним, доцільно сформулювати загальні рекомендації для уряду з урахуванням воєнного стану для покращення рівня діджиталізації економіки України та просування процесу інтеграції до Єдиного європейського цифрового ринку:

- Першочерговими кроками на шляху до підвищення рівня діджиталізації економіки є поступове відновлення довоєнного рівня підключеності громадян, компаній і державних установ до мережі Інтернет, особливо на звільнених територіях. Наслідки руйнувань необхідно використати як одну із можливостей для модернізації та розширення доступу до комунікаційної та цифрової інфраструктури;

- У 2024 році Україна могла б сфокусуватись на розбудові інфраструктури даних для оцінки та вимірювання рівня розвитку діджиталізації економіки. Це може передбачати приєднання країни до європейських баз даних, а також модернізація існуючих макроекономічних статистичних даних України, як засіб покращення цифрової трансформації країни;
- У середньостроковій перспективі (2025-2027 роки) варто розробити, регуляторні, фінансові та фіскальні механізми для підтримки розвитку цифрової економіки у повоєнний період. Дані заходи можуть бути направлені на розширення доступу до фінансування для компаній на шляху до цифровізації, субсидіювання навчальних програм, заохочення наукових досліджень серед університетів, а також спрощення бюрократичних процедур для стартапів.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження у дипломній роботі можна зробити наступні висновки:

По-перше, розглянувши передумови та історію розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, було визначено, що початок формування єдиного європейського цифрового простору є результатом глобальної діджиталізації економіки та потреби у подоланні викликів, що виникають у період трансформаційних змін.

По-друге, Європейська комісія розробила об'ємну договірно-правову базу для формування та розширення цифрового ринку Європи, спрямованої на розвиток цифрової економіки ЄС та побудову сталого майбутнього, шляхом усунення існуючих бар'єрів для використання онлайн-сервісів та інноваційних інструментів.

По-третє, проаналізувавши концепцію та структуру цифрового ринку ЄС було визначено, що Єдиний європейський цифровий ринок — це ринок, на якому забезпечується вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу, і де громадяни, окремі особи та підприємства можуть безперешкодно отримувати доступ і здійснювати онлайн-діяльність за умов чесної конкуренції та високого рівня захисту споживчих і персональних даних, незалежно від їх національності чи місця проживання. Ініціативи DSM створили фундамент для структурних змін у цифровій трансформації економіки та суспільства Європи, створюючи сприятливе правове, соціальне та фінансове середовище для бізнесу та інновацій. Це сприяє додатковому економічному зростанню та створенню нових робочих місць у сфері цифрових технологій в державах-членах ЄС.

По-четверте, на основі здійсненого якісно-кількісного аналізу стану розвитку Єдиного європейського цифрового ринку, було виявлено, що в межах реалізації стратегії DSM, відбулось поступове розширення цифрового ринку, а саме електронної комерції та ІКТ сектору для усіх типів підприємств. В останні роки було помітне пожвавлення темпів зростання ринку, що частково пояснюється впливом пандемії та загальним трендом діджиталізації суспільства.

По-п'яте, оцінка впливу Єдиного європейського цифрового ринку на зміну рівня діджиталізації країн ЄС продемонструвала покращення основних показників цифровізації економіки за час функціонування ринку, а саме збільшення об'ємів електронної комерції, покращення рівня володіння базовими цифровими навичками серед населення, розвиток та розширення цифрової інфраструктури та зростання рівня інтеграції технологій у бізнес-середовище та державні органи країн-членів ЄС.

По-шосте, Єдиний цифровий ринок відіграє ключову роль у формуванні цифрової конкурентоспроможності ЄС як в межах окремих країн, так і на регіональному рівні. За період функціонування та побудови ринку, Європейській комісії та урядам країн-членів вдалось успішно реформувати правове поле, завдяки чому менш розвинені країни вийшли на новий етап розвитку діджиталізації економіки, тоді як постійні лідери зуміли посилити свої позиції на світовій арені.

По-сьоме, постійна правова модернізація Єдиного цифрового ринку - це один з найважливіших пріоритетів ЄС в межах подальшої цифрової трансформації Європи. На даний момент, було розроблено численну кількість стратегій та програм розвитку ринку, що сприяють реалізації амбітних цифрових проєктів, розвитку інновацій та підвищенню цифрової конкурентоспроможності ЄС.

Також, варто зазначити, що Єдиний європейський цифровий ринок має великий потенціал для розвитку у глобальному цифровому просторі завдяки своїм інноваційним та технологічним можливостям, незважаючи на постійні глобальні виклики, що супроводжують процес трансформації ринку з початку його побудови. Саме координація зусиль між державами-членами, регіонами, суспільством і приватним сектором є ключовим елементом досягнення амбітних цілей в межах реалізації програми "Шлях до цифрового десятиліття" та зміцнення європейської лідерської позиції на глобальному цифровому ринку.

Оцінюючи рівень діджиталізації економіки України та охарактеризувавши потенційні переваги від приєднання до цифрового ринку Європи, вдалось визначити, що рівень цифровізації української економіки є нижчим від європейського. Тим не менш, Україна показує позитивну динаміку, що свідчить

про її готовність до інтеграції, а також значний прогрес у даному напрямку. Окрім того, Єдиний цифровий ринок є ключовим інструментом для зміцнення економічної інтеграції у внутрішній ринок ЄС та сприяння цифровізації України відповідно до європейських та міжнародних стандартів. Інтеграція передбачає отримання значних переваг таких, як розширення взаємного доступу до онлайн-ринків і цифрових послуг, приєднання України до єдиної з ЄС нормативної бази, стандартів та процедур, а також зменшення регуляторних, інформаційних та організаційних бар'єрів для просування транскордонної електронної торгівлі.

Завершальним етапом даного дослідження було визначення основні кроки для успішної інтеграції України в Єдиний європейський цифровий ринок, що включають рекомендації для трансформації сфери електронної комерції та телекомунікацій. Також було розроблено загальні рекомендації для уряду з урахуванням воєнного стану для підвищення рівня діджиталізації економіки України, а саме поступове відновлення довоєнного рівня підключеності громадян, компаній і державних установ до мережі Інтернет, розбудова інфраструктури даних для оцінки та вимірювання рівня розвитку діджиталізації, а також розробка, регуляторних, фінансових та фіскальних механізмів для підтримки розвитку цифрової економіки у повоєнний період. Все це повинно стати пріоритетними напрямками для подальшої роботи над цифровим ринком України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A Digital Single Market Strategy for Europe - Analysis and Evidence : Commission staff working document від 06.05.2015 р. № №8672/15 ADD 1. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8672-2015-ADD-1/en/pdf> (дата звернення: 10.08.2023).
2. Definition of digitalization - gartner information technology glossary. *Gartner*. URL: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitalization> (дата звернення: 01.08.2023).
3. Nyman-Metcalf K. The European Union Digital Single Market—Challenges and Impact for the EU Neighbourhood States. *Baltic Journal of European Studies*. 2018. Т. 8, № 2. С. 7–23. URL: <https://sciendo.com/de/article/10.1515/bjes-2018-0013> (дата звернення: 16.08.2023).
4. A Digital Single Market Strategy for Europe : Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions від 06.05.2015 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52015DC0192> (дата звернення: 10.08.2023).
5. Erixon F., Lamprecht P. The Next Steps for the Digital Single Market: From Where do We Start?. *Policy Brief, ECIPE*. 2018. № 2. С. 1–15.
6. IMCO Committee. Contribution to Growth: The European Digital Single Market. Brussels, 2019. 86 с.
7. Peguera M. Digital Single Market makes progress. *Cuatrecasas*. URL: <https://www.cuatrecasas.com/en/global/art/digital-single-market-makes-progress> (дата звернення: 22.08.2023).
8. Digital Transformation Market Size and Forecasts (2020 - 2030), Global and Regional Share, Trends, and Growth Opportunity Analysis. *The Insight Partners*. URL:

<https://www.theinsightpartners.com/reports/digital-transformation-market> (дата звернення: 23.08.2023).

9. Latoszek E. Fostering sustainable development through the European Digital Single Market. *Economics and Business Review*. 2021. Т. 7, № 1. С. 68–89. URL: <https://doi.org/10.18559/ebr.2021.1.5> (дата звернення: 16.08.2023).

10. Ovidiu Ioan D. The Role of Subsidiarity and Proportionality Principles in the Development of a Future Digital Single Market and a Common European Contract Law. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, м. Bucharest, 29 верес. 2020 р. Bucharest, 2020. С. 1179–1186.

11. Heidebrecht S. From Market Liberalism to Public Intervention: Digital Sovereignty and Changing European Union Digital Single Market Governance. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/jcms.13488> (дата звернення: 20.08.2023).

12. European Parliament. The ubiquitous digital single market | Fact Sheets on the European Union. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/43/the-ubiquitous-digital-single-market> (дата звернення: 26.08.2023).

13. Schmidt C., Krimmer R. How to implement the European digital single market: identifying the catalyst for digital transformation. *Journal of European Integration*. 2022. Т. 44, № 1. С. 59–80. URL: <https://doi.org/10.1080/07036337.2021.2011267> (дата звернення: 02.12.2023).

14. Bauer M., Erixon F. Competition, Growth and Regulatory Heterogeneity in Europe's Digital Economy. *Working paper, ECIPE*. 2016. № 2. С. 1–22. URL: <https://euagenda.eu/upload/publications/untitled-46442-ea.pdf> (дата звернення: 10.08.2023).

15. European Commission. The European Digital Single Market. Its Role in Economic Activity in the EU. *Institute for Prospective Technological Studies*, 2015. 43 с.

16. European statistics and repealing Regulation: REGULATION (EC) від 11.03.2009 р. № 223/2009. Дата оновлення: 08.06.2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2009/223/oj> (дата звернення: 28.08.2023).
17. Gumah M., Jamaluddin Z. What is the Digital Economy, and How to Measure it. *CiteSeerX*.
URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=bb1a7286179585171a4f25d51d1f379dc69a31ad> (дата звернення: 28.08.2023).
18. European Central Bank. Virtually everywhere? Digitalisation and the euro area and EU economies. *Occasional Paper Series*. 2020. № 244.
19. Eurostat. NACE Rev. 2. Statistical classification of economic activities in the European Community. 2-ге вид. Luxembourg : Methodologies and Working papers, 2008. 363 с.
20. European Parliament. EU single market: Boosting growth and jobs in the EU. 2017. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611009/EPRS_BRI\(2017\)611009_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611009/EPRS_BRI(2017)611009_EN.pdf) (дата звернення: 28.08.2023).
21. Annual activity reports 2015. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-reports-2015_en (дата звернення: 31.08.2023).
22. McKinsey Global Institute. Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy. McKinsey & Company, 2013. 161 с. URL: https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/mckinsey%20digital/our%20insights/disruptive%20technologies/mgi_disruptive_technologies_full_report_may2013.ashx (дата звернення: 30.08.2023).
23. OECD Digital Economy Outlook 2020. *OECD iLibrary*. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3b6a594d-en/index.html?itemId=/content/component/3b6a594d-en> (дата звернення: 25.08.2023).

24. Cisco Systems, Inc. 2013 Annual Report. 2013. 125 с.
URL: https://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/ac49/ac20/ac19/ar2013/docs/2013_Annual_Report.pdf (дата звернення: 30.08.2023).
25. News Releases - S&P Global. *Investor Relations Overview - S&P Global*.
URL: <https://investor.spglobal.com/news-releases/default.aspx> (дата звернення: 30.08.2023).
26. Directorate-General for Communication (European Commission). Single market. Publications Office, 2019. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/25deabe8-199a-11eb-b57e-01aa75ed71a1> (дата звернення: 02.09.2023).
27. Delivering a single market to consumers and citizens : Own-initiative resolution від 20.05.2010 р. № P7_TA(2010)0186. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010IP0186> (дата звернення: 02.09.2023).
28. Towards a Single Market Act For a highly competitive social market economy 50 proposals for improving our work, business and exchanges with one another : Single Market Act від 27.10.2010 р. № COM/2010/0608. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52010DC0608> (дата звернення: 02.09.2023).
29. Single Market Act II Together for new growth : Single Market Act від 03.10.2012 р. № COM/2012/0573. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0573> (дата звернення: 02.09.2023).
30. Measures to reduce the cost of deploying high-speed electronic communications networks : Directive (EU) від 15.05.2014 р. № 2014/61/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32014L0061> (дата звернення: 02.09.2023).
31. Electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive (EU) 1999/93/EC : Regulation (EU) від 23.07.2014 р. № 910/2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.257.01.0073.01.ENG&toc=OJ:L:2014:257:TOC](#) (дата звернення: 02.09.2023).

32. Laying down measures concerning open internet access and amending Directive 2002/22/EC on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services and Regulation (EU) No 531/2012 on roaming on public mobile communications networks within the Union : Regulation (EU) від 26.11.2015 р. № 2015/2120. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.310.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2015:310:TOC

(дата звернення: 02.09.2023).

33. Concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union : Directive (EU) від 06.07.2016 р. № 2016/1148. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/1148/oj> (дата звернення: 02.09.2023).

34. Addressing unjustified geo-blocking and other forms of discrimination based on customers' nationality, place of residence or place of establishment within the internal market and amending Regulations (EC) No 2006/2004 and (EU) 2017/2394 and Directive 2009/22/EC : Regulation (EU) від 28.02.2018 р. № 2018/302. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R0302> (дата звернення: 02.09.2023).

35. Establishing a single digital gateway to provide access to information, to procedures and to assistance and problem-solving services and amending Regulation (EU) No 1024/2012 : Regulation (EU) від 02.10.2018 р. № 2018/1724. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.295.01.0001.01.ENG (дата звернення: 02.09.2023).

36. Copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC : Directive (EU) від 17.04.2019 р. № 2019/790. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj> (дата звернення: 02.09.2023).

37. Certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services : Directive (EU) від 20.05.2019 р. № 2019/770. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L0770> (дата звернення: 02.09.2023).

38. The protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) : Regulation (EU) від 27.04.2016 р. № 2016/679. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0679> (дата звернення: 02.09.2023).

39. Promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services : Regulation (EU) від 20.06.2019 р. № 2019/1150. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R1150> (дата звернення: 02.09.2023).

40. Civil liability regime for artificial intelligence : European Parliament resolution від 20.10.2020 р. № P9_TA(2020)0276. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020IP0276> (дата звернення: 02.09.2023).

41. Framework of ethical aspects of artificial intelligence, robotics and related technologies : European Parliament resolution від 20.10.2020 р. № P9_TA(2020)0275. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020IP0275> (дата звернення: 02.09.2023).

42. Intellectual property rights for the development of artificial intelligence technologies : European Parliament resolution від 20.10.2020 р. № P9_TA(2020)0277. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020IP0277> (дата звернення: 02.09.2023).

43. EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences : European Parliament resolution від 17.04.2020 р. № P9_TA(2020)0054. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020IP0054> (дата звернення: 02.09.2023).

44. Heidebrecht S. From Market Liberalism to Public Intervention: Digital Sovereignty and Changing European Union Digital Single Market Governance. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/jcms.13488> (дата звернення: 28.08.2023).
45. Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) : Regulation (EU) від 19.10.2022 р. № 2022/2065. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32022R2065> (дата звернення: 02.09.2023).
46. Contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) : Regulation (EU) від 14.09.2022 р. № 2022/1925. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj> (дата звернення: 02.09.2023).
47. Ursula von der Leyen . A Union that strives for more. My agenda for Europe. 2019. 21 с. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/43a17056-ebf1-11e9-9c4e-01aa75ed71a1> (дата звернення: 05.09.2023).
48. Certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') : Directive від 08.06.2000 р. № 2000/31/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32000L0031> (дата звернення: 02.09.2023).
49. The European Interoperability Framework in detail. *Joinup*. URL: <https://joinup.ec.europa.eu/collection/nifo-national-interoperability-framework-observatory/european-interoperability-framework-detail> (дата звернення: 09.09.2023).
50. The digital economy and the euro area / R. Anderton та ін. *ECB Economic Bulletin*. 2020. № 8. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/articles/2021/html/ecb.ebart202008_03~da0f5f792a.en.html (дата звернення: 08.09.2023).

51. ICT sector - value added, employment and R&D - Statistics Explained. *Eurostat | European Commission*. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT sector - value added, employment and R&D](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT_sector_-_value_added,_employment_and_R&D) (дата звернення: 09.09.2023).
52. A stronger Digital Europe/Our Call to Action towards 2025. Brussels : DIGITALEUROPE, 2018. 50 с.
53. OECD. Digital trade. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/trade/topics/digital-trade/> (дата звернення: 10.09.2023).
54. Department for Culture, Media and Sport. Digital sector economic estimates: Trade, 2021 - main report. *GOV.UK*. URL: <https://www.gov.uk/government/statistics/dcms-and-digital-sector-economic-estimates-trade-2021/digital-sector-economic-estimates-trade-2021-main-report> (дата звернення: 11.09.2023).
55. Wiktor J. W., Ďaďo J., Šimberová I. The Digital Transformation of the EU Market The Digital Single Market Strategy in the Context of E-Commerce Development Diversification in Czechia, Poland and Slovakia. *Problemy Zarządzania - Management Issues*. 2021. Т. 2021, № 1(91). С. 11–28. URL: <https://doi.org/10.7172/1644-9584.91.1> (дата звернення: 11.09.2023).
56. European Comissssion. The Digital Economy and Society Index (DESI). *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi> (дата звернення: 16.09.2023).
57. Miguélez F., Planas J., Benítez P. Digital Revolution and Sociocultural Change. *Towards a Comparative Analysis of Social Inequalities between Europe and Latin America*. 2020. С. 141–167. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-48442-2_5 (дата звернення: 16.09.2023).
58. Ker D. Measuring Digital Trade. UNCTAD, 2023. 16 с.
59. European Commission. E-commerce statistics. *Statistics Explained. Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=E->

commerce_statistics#Web_sales_dominant_in_all_EU_countries (дата звернення: 16.09.2023).

60. European Commission. Database. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (дата звернення: 16.09.2023).

61. Jacques Delors Institute. Mapping the EU's digital trade/POLICY PAPER N°292. Paris : Jacques Delors Institute, 2023. 16 с.

62. WTO. WTO | Trade Statistics. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/ress/statistics/trade_datasets.htm (дата звернення: 17.09.2023).

63. Ecommerce Europe, EuroCommerce. Ecommerce Europe Reports. *Ecommerce Europe*. URL: <https://ecommerce-europe.eu/research/ecommerce-europe-reports/> (дата звернення: 16.09.2023).

64. European Commission. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. 2022. 88 с.

65. European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology. Broadband coverage in Europe 2020 – Mapping progress towards the coverage objectives of the Digital Agenda – Final report. European Commission, 2021. 193 с.

66. Europe's digital decade: 2030 targets | European Commission. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en (дата звернення: 15.10.2023).

67. IMD. IMD World Competitiveness Booklet 2022. Lausanne : IMD - International Institute for Management Development, 2022. URL: <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2022/4/> (дата звернення: 18.10.2023).

68. IMD. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022. Lausanne : IMD - International Institute for Management Development, 2022. URL: <https://imd.cld.bz/Digital-Ranking-2022/6/> (дата звернення: 18.10.2023).

69. European Council. A digital future for Europe. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/a-digital-future-for-europe/> (дата звернення: 21.10.2023).
70. European Commission. 2023 Report on the state of the Digital Decade. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade> (дата звернення: 29.10.2023).
71. European Commission. Europe's Digital Decade. *Shaping Europe's digital future*. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade#tab_1 (дата звернення: 29.10.2023).
72. European Commission. The Digital Europe Programme. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (дата звернення: 02.11.2023).
73. European Commission. European Digital Innovation Hubs. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/edihs> (дата звернення: 02.11.2023).
74. European Commission. Horizon Europe. *Research and innovation*. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (дата звернення: 04.11.2023).
75. General Data Protection Regulation GDPR : Regulation (EU) від 27.04.2016 р. № 2016/679. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (дата звернення: 07.11.2023).
76. European Commission. A European approach to artificial intelligence. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence> (дата звернення: 08.11.2023).

77. European Commission. Europe's Internet of Things Policy. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/internet-things-policy> (дата звернення: 08.11.2023).
78. European Commission. Quantum Technologies. *Defence Industry and Space*. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-policy/eu-space-research/quantum-technologies_en (дата звернення: 08.11.2023).
79. European Council. Cybersecurity: how the EU tackles cyber threats. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/cybersecurity/> (дата звернення: 08.11.2023).
80. European Commision. Shaping Europe's Digital Future. Luxembourg : Publications Office of the EU, 2020.
81. European Commission. Supporting Ukraine through digital. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/support-ukraine> (дата звернення: 10.11.2023).
82. Ukraine's Integration Into The EU's Digital Single Market / P. Iavorskyi та ін. Kyiv : NGO Ukrainian Centre for European Policy, 2020. 50 с.
83. Fedorak V. How to participate in the EU-funded Digital Europe Programme: examples of projects, open tenders, preparation of a project application. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/16008> (дата звернення: 04.11.2023).
84. On the Way to the EU Single Digital Market: E-commerce, Telecommunications, Trust Services | Український центр європейської політики. *Український центр європейської політики*. URL: <https://ucep.org.ua/en/doslidzhennya/on-the-way-to-the-eu-single-digital-market-e-commerce-telecommunications-trust-services.html> (дата звернення: 04.11.2023).

85. Portulans Institute. Network Readiness Index – Benchmarking the Future of the Network Economy. *Network Readiness Index*. URL: <https://networkreadinessindex.org/> (дата звернення: 05.11.2023).

86. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Institutions and Digital Government. 2022 E-Government Development Index. *United Nations*. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center> (дата звернення: 05.11.2023).

87. Ukraine's Integration into the EU's Digital Single Market. *FREE NETWORK*. URL: <https://freepolicybriefs.org/2021/02/15/ukraines-integration-single-market/> (дата звернення: 05.11.2023).

88. European Commission. Ukraine: Sanctions on Kremlin-backed outlets Russia Today and Sputnik. *European Commission - European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1490 (дата звернення: 07.11.2023).

89. Таптунова І., Казацька М. На Шляху До Єдиного Цифрового Ринку ЄС: Електронна Комерція. Київ : Укр. центр європ. політики, 2021. 20 с.

90. Мальон Л. На Шляху До Єдиного Цифрового Ринку ЄС: Телекомунікації. Київ : Укр. центр європ. політики, 2021. 31 с.

91. OECD. Цифровізація для відновлення України. OECD, 2022. 9 с.

Ім'я користувача:
Міжнародної економіки Черницька Тетяна

ID перевірки:
1015926175

Дата перевірки:
20.11.2023 16:44:21 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
20.11.2023 16:44:51 EET

ID користувача:
100005722

Назва документа: Сидорчук_KMP

Кількість сторінок: 78 Кількість слів: 17570 Кількість символів: 135286 Розмір файлу: 4.46 MB ID файлу: 1015596454

6.52% Схожість

Найбільша схожість: 1.53% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1014823345)

3.19% Джерела з Інтернету 222 Сторінка 80

5.17% Джерела з Бібліотеки 362 Сторінка 82

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
Ювілейної 90-ї щорічної студентської
наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

(17 квітня – 20 травня 2023 р.)

Відповідальні за випуск:

Бондарчук Л.М. – к.філол. наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Вінська О.Й. – к.е.н., доц, доцентка кафедри європейської економіки і бізнесу

Грищенко Н.В. – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту

Капуш А.В. – к.філол. наук, доцент кафедри німецької мови

Козачок Т.С. – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту

Курбатов С.В. – професор кафедри соціології

Лобецька І.М. – ст. викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації

Машина Ю.П. – к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів

Сандул М.С. – к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Черницька Т.В. – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Швиданенко О.А. – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.

Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст

*Рекомендовано до друку
Науково-експертною радою КНЕУ
Протокол № 4 від 18.05.2023 р.*

I-66 Інноваційні проєкти для післявоєнного відновлення та розвитку України: зб. доп. Ювілейної 90-ї щорічної студентської наукової конференції, 17 квітня – 20 травня 2023 р. [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2023. 426 с.
ISBN 978-966-926-445-9

Збірник тез здобувачів вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту укладено за підсумками їх досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 17 квітня – 20 травня 2023 р. Доповіді здобувачів присвячено інноваційним проєктам для післявоєнного відновлення та розвитку України.

УДК 657:330.341-048.38](477)(06)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ЗМІСТ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
ПЛАТФОРМА	
«МІЖНАРОДНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»	11
Лугін Тетяна	
Інноваційні проекти у розвитку інноваційного сектору у співробітництві України з Канадою у повоєнному відновленні	11
Мартінова Олександра	
Використання технологій штучного інтелекту інноваційного розвитку економіки України у повоєнному відновленні: можливості та загрози	13
Ольховська Олександра	
Діджиталізація як акселератор післявоєнного відновлення	16
Гончарова Анна	
Особливості використання інноваційних технологій Digital Twins у економічному відновленні економіки України	19
Колесник Анастасія	
Інноваційні парки: потенціал розвитку та впливу на економічний розвиток України	21
Костенецька Вікторія	
Міжнародні інноваційні проекти з аудиту збитків внаслідок війни в Україні	24
Савенюк Юлія	
Діджиталізація як шлях післявоєнного відновлення та розвитку України	27
Мельник Максим	
Роль освіти та підтримки підприємництва в післявоєнному розвитку України: розвиток інноваційних освітніх програм, формування інкубаторів для молодих підприємців	29
Хмельницький Федір	
Інноваційні технології розвитку системи медицини та охорони здоров'я в Україні	32
Тимко Діана	
Концепція розвитку діджиталізації у післявоєнному відновленні економіки України: можливості та загрози	34
Прокопенко Ксенія	
Розвиток екосистеми як акселератор інноваційного розвитку та відбудови економіки України	37
Удовіченко Софія	
Відновлення експортного потенціалу України у післявоєнний період	40
Іщенко Ілона	
Формування інноваційної логістичної системи у період післявоєнного відновлення і розвитку України	43
Андронік Оксана	
Міжнародні інноваційні проекти в контексті залучення іноземних інвестицій в економіку України у післявоєнний період	46
Батюк Іван	
Консолідаційні процеси корпоративних структур у міжнародному бізнесі: мотиваційна складова	49
Ключка Данило	
Ринок карткових платежів України: поточний стан та майбутнє бачення	52
Разуваєва Анастасія	
Україна післявоєнного часу - країна з розвинутою цифровою економікою: ймовірні сценарії та перспективи	56

Конішевський Данило	59
Перспективи розвитку автомобільної галузі України в умовах повоєнного відновлення	
Михайліченко Валерія	
Використання інноваційних технологій у післявоєнному розвитку оборонно-промислового комплексу України	61
Бурлакова Яна	65
Інноваційні комунікаційні стратегії у повоєнному відновленні України	
Живко Марія	68
Міжнародний бренд-менеджмент в повоєнному розвитку України	
Юрченко Віолетта	70
Дизайн мислення у розвитку економіки України	
Яременко Є.	
Стратегічні альянси як чинник розвитку конкурентоспроможності підприємств в контексті глобалізації	73
Перекатова Є.Г.	75
Формування та розвиток маркетингової стратегії сервісного підприємства	
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ	
ПЛАТФОРМА	76
«ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ:ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ, МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА ТА ПРІОРИТЕТИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ»	
Антонов Євген	
Відродження річкових перевезень як елемент ревіталізації економіки південних регіонів України	76
Артюшенко Анастасія, Лихота Юлія, Івашко Софія, Ожик Катерина, Козаренко Поліна	79
«Green phoenix» - інноваційний проєкт щодо відродження будівельного та енергетичного секторів України	
Бобровська Тетяна	81
Механізм стимулювання зеленого розвитку України: досвід ЄС	
Бойко Єлисавета	84
ІКТ як один з ключових напрямів в процесі повоєнного відновлення економіки України	
Вара Дарина	86
Роль іноземних інвестицій у відновленні економіки України	
Голубець Олеся	89
Розвиток логістичних мереж України з країнами ЄС у контексті продовольчої безпеки	
Дегтяр Ярослав	92
Вплив вимушених мігрантів з України на економіки приймаючих країн (на прикладі ринку праці США)	
Загурський Максим	94
Впровадження міжнародних інноваційно-технологічних мереж для повоєнного відновлення національної економіки України	
Зоріло Ганна	96
Пріоритетні напрями деофшоризації вітчизняної економіки	
Кричун Ольга	98
Стратегічне співробітництво України та США у повоєнній відбудові економіки	

Маков Олександр	102
Розвиток нанотехнологій у формуванні міжнародної конкурентоспроможності України	
Мелех Дмитро	105
Реалізація національних інтересів США у проєктах з відновлення економіки України	
Назарець Яна	108
Політика протекціонізму у зовнішній торгівлі України: євроінтеграційний контекст	
Охрамович Андрій	111
Роль зовнішньої торгівлі у повоєнній реструктуризації економіки України	
Поліщук Вадим	114
Національні економічні інтереси Китаю в інвестуванні повоєнної	
Поліщук Павло	118
Міжнародні проєкти компаній "Великої Четвірки" у відновленні економіки України	
Полтора Ярослав	121
Формування повоєнних пріоритетів вітчизняної імміграційної політики	
Попрійчук Назар, Стародуб Тетяна	123
Перспективи реалізації «зеленої реконструкції» у повоєнній відбудові економіки України	
Примич Анастасія, Лашевич Марина	125
Стратегії міжнародної конкурентоспроможності компаній харчової промисловості у контексті повоєнного відновлення вітчизняної економіки	
Сафонов Данило	128
Інноваційна трансформація України в умовах війни та повоєнного відновлення	
Сідоренко Валерія	132
ESG-інвестування в українському бізнесі як інструмент відбудови економіки в повоєнний період	
Сидорчук Юлія	134
Діджиталізація економіки України в умовах інтеграції в єдиний цифровий європейський ринок	
Сіраков Віталій	137
Трансформація енергетичної політики країн світу в контексті міжнародної безпеки	
Степаненко Денис	140
Блокчейн-технології у фінансуванні міжнародних проєктів з відновлення економіки України	
Сукач Даніїл	142
Зелена енергетика в економічній безпеці країн ЄС	
Тупчий Максим	145
Пріоритети участі країн G7 в повоєнній відбудові України	
Чайка Дарина	146
Пріоритетні напрями залучення прямих іноземних інвестицій в Україну у воєнний та повоєнний період	
Чайковський Олексій	148
Стратегічні пріоритети розвитку безвуглецевої економіки України	
Юрковська Маргарита	154
Міжнародні проєкти у реструктуризації ринку праці України	
Ясінська Аліна	158
Ключові пріоритети формування міжнародної конкурентної стратегії підприємств АПК України	

the 4th International Scientific and Practical Conference «Scientific Goals and Purposes in XXI Century». 2023. № 139. С. 12-14.

5. Ставчук І. ESG. Гра у перспективу. *KPMG Review Magazine*. 2021. №11.

Сидорчук Ю.О.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Антонюк Л.Л.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄДИНИЙ ЦИФРОВИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК

Упродовж багатьох років європейська інтеграція є однією з найбільш важливих тем на політичному порядку денному України. Останнім часом все більше уваги приділяється інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС, що є важливим компонентом цієї стратегії. Метою даного дослідження є проаналізувати стратегію, переваги та тенденції розвитку Єдиного цифрового ринку ЄС, а також розробити рекомендації для швидкої та більш ефективної інтеграції України в цей ринок.

У 2015 році Європейська комісія розробила стратегію Єдиного цифрового ринку, яка націлена на об'єднання національних ринків країн-членів, застосування спільних підходів та стандартів у сфері ІКТ та усуненні бар'єрів для виконання транскордонних онлайн-транзакцій [1]. Вона охоплює 16 ініціатив, які можна розділити на три головні напрямки. Перший з них - поліпшення доступу до цифрових товарів та послуг. Другий напрямок – це створення середовища, що сприяє розвитку цифрових мереж та послуг. Останній напрямок полягає в максимізації потенціалу зростання європейської цифрової економіки шляхом вдосконалення цифрових навичок, що є важливим елементом інклюзивного цифрового суспільства [2].

Європейський Союз забезпечує розвиток Єдиного цифрового ринку шляхом впровадження законодавчої бази та формування державної політики у сфері цифрових технологій, а також надає своїм учасникам економічні переваги, пов'язані з двома основними напрямками - це переваги єдиного ринку та переваги діджиталізації [4]. Усунення бар'єрів у цифровій торгівлі між державами-членами сприяє збільшенню ефективності внутрішнього ринку товарів та послуг ЄС. Завдяки функціонуванню Єдиного цифрового ринку вартість транскордонних електронних транзакцій знижується, а доступ до онлайн-ринків та цифрових продуктів розширюється, як для бізнесу, так і для споживачів. Це призводить до зниження цін, більшого вибору товарів та послуг, а також до ефекту економії від масштабу. Крім того, переваги діджиталізації передбачають зростання продуктивності європейської економіки, оптимізацію бізнес-процесів, зменшення транзакційних витрат для бізнесу, розвиток інноваційних продуктів, послуг і процесів та підвищення конкурентоспроможності країн-членів [3].

Аналіз позиціонування країн за індексом Digital Economy and Society Index (DESI), розроблений Європейської Комісією, відображає динаміку цифрового розвитку країн ЄС з моменту впровадження Єдиного цифрового ринку і дозволяє оцінити ступінь використання цифрових технологій за такими критеріями, як доступ до Інтернету, цифрові навички,

використання електронного урядування та рівень цифровізації економіки загалом. В межах даного дослідження було розглянуто динаміку показників індексу за 2015 та 2022 роки для 5 країн, що мають різний рівень діджиталізації економіки та використання потенціалу Єдиного цифрового ринку.

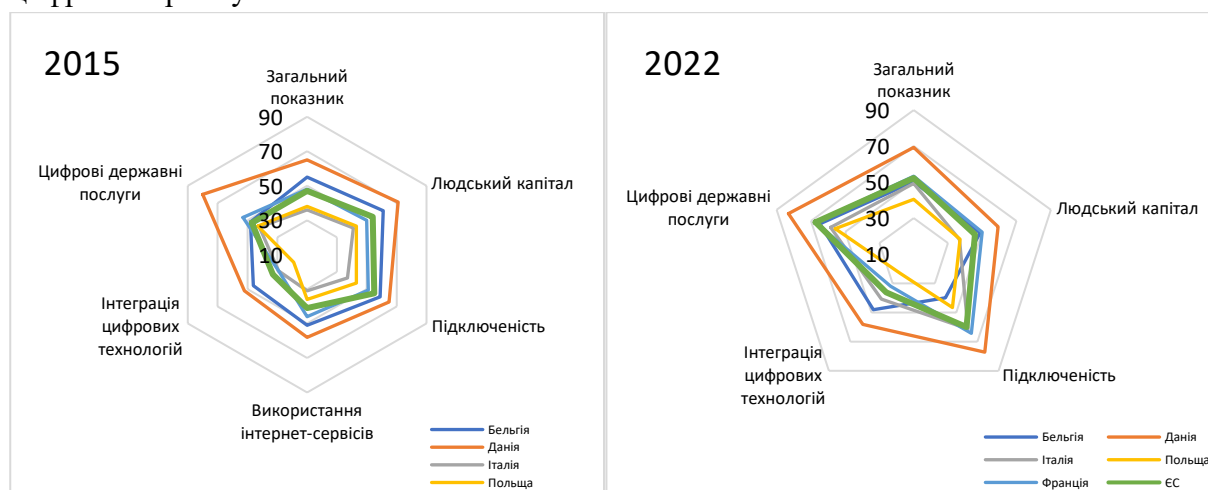

Рис 1, 2. Показники країн за індексом DESI 2015 та 2022 року

Джерело: складено автором на основі [5]

Дослідження показників виявило значний прогрес як країн-учасниць, так і в загальному по країнам союзу. У порівнянні з 2015 роком, відбувся стрибок в сфері імплементації цифрових технологій, їх впровадження та використання в економіці. Особливим успіхом відзначились скандинавські країни, як ось Данія, що займає лідируючі позиції за індексом. Значною мірою, це результат створення Єдиного цифрового ринку, так як втілення цієї стратегії в життя посприяло зменшенню торгівельних бар'єрів між державами-членами, а також збільшенню рівня доступності та інтегрованості новітніх технологій в життя суспільства.

Поточний стан діджиталізації економіки України є нижчим від середнього в ЄС. Для підтвердження даної тези було розглянуто три міжнародних рейтинги, які оцінюють рівень розвитку ІКТ та регуляторне середовище країн в даній сфері, а саме Індекс цифрової конкурентоспроможності WDCR, Індекс мережевої готовності NRI та Індекс розвитку електронного урядування EGDI. Проаналізувавши результати, було виявлено, що Україна відстає від європейських країн за усіма складовими приблизно у два рази, окрім рівня впровадження електронного урядування, де відбувся значний стрибок у розвитку даного напрямку. Проте, інші індекси також показують позитивну динаміку, що свідчить про нашу готовність до інтеграції в Єдиний цифровий ринок [7-9].

Український уряд відзначив інтеграцію України до Єдиного цифрового ринку як головний пріоритет щодо секторальної інтеграції з ЄС. На саміті Україна-ЄС, який відбувся 6 жовтня 2020 року, було підкреслено, що розвиток цифрового сектору є першочерговим для посилення економічної інтеграції та гармонізації нормативно-правової бази в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [11]. Окрім того, Єдиний цифровий ринок є ключовим інструментом для зміцнення економічної інтеграції у внутрішній ринок ЄС та сприяння цифровізації України відповідно до європейських та міжнародних стандартів. Передбачається, що потенціал цифрового ринку забезпечить основні економічні переваги від його функціонування, включаючи зростання продуктивності економіки України за рахунок

залучення передових цифрових технологій та інновацій [3]. Фахівці центру аналізу міжнародної торгівлі Trade+ стверджують, що зменшення регуляторних бар'єрів між Україною та ЄС у цифровому секторі, а також їх наближення до рівня ЄС, матиме позитивний вплив для обох сторін. Це може призвести до збільшення ВВП України на 0,42% за кожен 1% зростання діджиталізації української економіки. Кумулятивний позитивний вплив на ВВП може становити від 2,4 до 12,1% додаткового зростання протягом усього періоду апроксимації [3].

Отже, перелічені конкурентні переваги для різних суб'єктів економіки України дозволяють стверджувати, що бути частиною єдиного цифрового простору ЄС – це амбітна мета для України, оскільки цифрова інтеграція є ключовим фактором для розвитку торгівлі та економіки країни в цілому. Водночас процес інтеграції України до Єдиного цифрового ринку передбачає виконання кількох зобов'язань, включаючи приведення національного законодавства та стандартів у відповідність до вимог ЄС, а також забезпечення інституційної, технічної спроможності та сумісності цифрових систем [6]. У рамках даного дослідження були сформульовані наступні рекомендації з метою сприяння швидшій та більш ефективній інтеграції України в Єдиний цифровий європейський ринок:

- Першочерговими кроками на шляху до підвищення рівня діджиталізації економіки є забезпечення підключення громадян, компаній і державних установ до мережі Інтернет. Наслідки руйнувань необхідно використати як можливість модернізувати і відновити використання та доступ до комунікаційної та цифрової інфраструктури.
- У наступному році Україна могла б зосередитися на розбудові надійної інфраструктури даних для вимірювання рівня розвитку діджиталізації економіки. Це може передбачати включення країни до європейських баз даних, а також розширення встановлених макроекономічних статистичних даних України, як засіб покращення цифрової трансформації країни.
- У середньостроковій перспективі (2-3 роки) варто запровадити фіскальні, регуляторні та фінансові механізми для підтримки розвитку післявоєнної цифрової економіки. Дані заходи можуть бути направлені на розширення доступу до фінансування для компаній на шляху до цифровізації, субсидювання високоякісних навчальних програм, заохочення наукових досліджень серед університетів, а також скорочення бюрократичних процедур для стартапів.

Список використаних джерел:

1. The ubiquitous digital single market. *Treaty on the Functioning of the European Union*. 2022. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/43/the-ubiquitous-digital-single-market>
2. What is the Digital Single Market about? URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/ict/bloc-4.html>
3. П.Яворський, С. Таран, О. Шепотило, О. Гаманюк. Інтеграція України в Єдиний цифровий ринок ЄС. Київ: Український центр європейської політики, 2022. 53 с.
4. S. Marcus, G. Petropoulos, T. Yeung. Contribution to Growth: The European Digital Single Market. 2019. 86с.
5. The Digital Economy and Society Index (DESI) URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

6. V. Nochvai, L. Oleksiuk, O. Prykhodko. Integrating Ukraine into the EU's Digital Single Market. 2019. 8с.
7. World Digital Competitiveness Ranking. URL: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness-ranking/>.
8. Network Readiness Index. URL: <https://networkreadinessindex.org/>.
9. E-Government Development Index. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center>.
10. Digitalisation for recovery in Ukraine. *OECD*. 2022. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/digitalisation-for-recovery-in-ukraine-c5477864/>.
11. Саміти Україна – ЄС. Міністерство закордонних справ України – URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/samiti-ukrayina-yes>.

Сіраков В.В.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н. доцент кафедри міжнародної економіки Черницька Т.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН СВІТУ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Високі ціни на енергоносії, нові ризики дефіциту енергії, що виникли внаслідок швидкого відновлення економіки після COVID-19 та війна в Україні, змусили переглянути пріоритети енергетичної безпеки країн світу. Країни можуть зміцнити енергетичну безпеку, диверсифікуючи своїх партнерів з імпорту палива у короткостроковій перспективі та диверсифікуючи свій енергетичний баланс за рахунок альтернатив з низьким рівнем викидів вуглецю та підвищуючи енергоефективність у довгостроковій перспективі.

Перспектива сталого прогресу залежить від спроможності справлятися з короткостроковими потрясіннями. Згідно з останніми даними Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК), глобальні викиди мають досягти піку до 2025 року, щоб зберегти мету 1,5°C. Реконфігурація всієї енергетичної системи, включаючи види палива, технології, ринки та геополітику, що лежать в її основі, може пройти досить проблематично[1].

Перспектива сталого прогресу залежить від здатності справлятися з короткостроковими проблемами, зокрема, забезпечувати доступність енергії. МЕА визначає енергетичну безпеку як «безперервну наявність джерел енергії за доступною ціною»[2].

У міру прискорення заходів боротьби зі зміною клімату адекватний і недорогий доступ до енергії матиме вирішальне значення для подальшого визначення пріоритетів екологічної політики. У довгостроковій перспективі енергетична безпека означає забезпечення енергопостачання, необхідного для економічного розвитку та зростання країни. У світі, що прагне нульового рівня викидів до середини століття, довгострокова енергетична безпека тісно пов'язана з національними прагненнями у сфері сталого розвитку.

Забезпечення загального доступу до енергії до 2030 року залишається ключовою метою ООН у сфері сталого розвитку (ЦУР), здатної покращити життя мільйонів людей. Однак пандемія COVID-19 завдала значних збитків поточним зусиллям, оскільки компанії, що працюють над наданням автономних рішень, продовжують страждати від збоїв у ланцюжку